

Koncepce kultury Karlovarského kraje pro období let 2013 – 2020

Karlovy Vary 2013

Seznam použitých zkratk

Cíl 3 - Evropská územní spolupráce – třetí cíl politiky soudržnosti Evropské unie v letech 2007-2013

DPH – daň z přidané hodnoty

EHD – Dny evropského dědictví (z angl.: European Heritage Days)

EZS – elektronický zabezpečovací systém

FIJO – Mezinárodní festival dechových hudeb (z franc.: Festival international des jeunes orchestres instruments)

FM EHP/Norska – finanční mechanismus Evropského hospodářského prostoru Norska

IFCS – Mezinárodní federace Chopinových společností (z angl.: International Federation of Chopin Societies)

ISO – Integrovaný systém ochrany (grant Ministerstva kultury České republiky)

KASS – kulturní a společenské středisko

KMKK – Krajské muzeum Karlovarského kraje (zaniklá instituce)

MDK – městský dům kultury

MK, MěK – městská knihovna

MK ČR – Ministerstvo kultury České republiky

OKPPLaCR – Odbor kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu Krajského úřadu Karlovarského kraje

o.p.s. – obecně prospěšná společnost

o.s. – občanské sdružení

PO, p.o. – příspěvková organizace

SORELA – socialistický realizmus; stavební sloh; tradicionalismus 50. let 20. století

s.r.o. – společnost s ručením omezeným

SWOT analýza – metoda, jejíž pomocí je možno identifikovat silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby, spojené s určitým projektem, typem podnikání, podnikatelským záměrem nebo politikou (z angl.: Strengths–Weaknesses–Opportunities–Threats)

UNESCO – Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (z angl.: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

VISK – veřejné informační služby knihoven

ZŠ – základní škola

ZUŠ – základní umělecká škola

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Informace o Karlovarském kraji	4
2.1. Charakteristika Karlovarského kraje	4
2.2. Historický vývoj kultury v Karlovarském kraji	4
2.3. Bohatství kulturních a přírodních památek	5
3. Dotazníkové šetření.....	8
4. Kulturní činnost v Karlovarském kraji.....	9
4.1. Kulturní aktivity Karlovarského kraje.....	9
4.2. Příspěvkové organizace Karlovarského kraje v oblasti kultury.....	16
4.3. Kulturní instituce, soubory a činnosti v oblasti kultury	26
4.4. Významné kulturní festivaly pořádané v Karlovarském kraji	34
4.5. Vztah mezi kulturou, památkami a cestovním ruchem.....	38
4.6. Vztah mezi kulturou a školstvím	41
4.7. SWOT analýza kulturní činnosti v Karlovarském kraji.....	41
4.8. Krizové oblasti v kultuře	44
5. Koncepce kultury v Karlovarském kraji pro období 2013-2020.....	46
5.1. Udržitelný rozvoj kultury	46
5.2. Vize kulturní politiky.....	47
5.3. Cíle kulturní politiky	49
5.4. Vize kulturních aktivit Karlovarského kraje	51
5.5. Vize organizací Karlovarského kraje působící v kultuře.....	56
5.6. Vize pro obohacení kulturní nabídky v Karlovarském kraji.....	58
5.7. Zdroje financování kultury	61
6. Závěr	64
7. Použitá literatura a informační zdroje.....	65
8. Seznam příloh	67

Úvod

Kultura je nenahraditelným prostředkem přenosu informací mezi generacemi. Charakterizuje příslušnost jedince k regionu a podstatnou měrou napomáhá k integraci společenství občanů v jednom regionu. Kultura přispívá k rozvoji intelektuální, emocionální i morální úrovně každého občana. (1)

Kultura rovněž přispívá k pocitu příslušnosti občanů k regionu, městu či obci a k jejich identifikaci se společenstvím lidí. Existují historické diference, kterými se Karlovarský kraj zásadně liší od krajů s tradiční, mnoho staletí udržovanou a novým generacím předávanou, lidovou kulturou. Obyvatelé Karlovarského kraje žijí na území, ve kterém žilo do konce druhé světové války především německy mluvící obyvatelstvo. Tomuto prostředí zcela zákonitě odpovídala i kultura, která byla velmi odlišná od tradičních českých, případně moravských regionů. Po válce byla většina Němců z tohoto území odsunuta, čímž byl přerušen mnohastletý kulturní vývoj – němečtí obyvatelé si svou kulturu odnesli. Nově příchozí osídlenci pohraničí přicházeli ze všech koutů tehdejšího Československa, někteří i ze zahraničí. Velmi rozmanitá kultura příchozích neměla v novém domově na co navázat, a proto je i dnes poměrně těžké najít na území Karlovarského kraje kulturu typickou pro toto území. O to větší důraz by měl být na podporu a rozvoj kultury v Karlovarském kraji kladen. Kultura může pozitivně ovlivnit budoucnost regionu motivováním mladých lidí k setrvání v rodném regionu a přispět tak k jeho vývojové stabilitě.

Kultura má i značný motivační efekt. Občan, který se na kultuře podílí nebo ji přímo tvoří, nejen smysluplně vyplňuje volný čas, zároveň se chrání před nástrahami současných sociálně - patologických jevů, jako jsou kriminalita, narkomanie nebo gamblerství, jimiž je ohrožena zejména mládež. V neposlední řadě kultura přispívá k lepšímu vztahu mezi občany různého národnostního původu a k vzájemnému pochopení případných odlišností. Stává se tak významným prostředkem k eliminaci násilí, xenofobie a rasismu. (1)

Z výše uvedených důvodů, a jistě i z řady důvodů dalších, je nutné, aby se především orgány krajské samosprávy (vzhledem k celoplošnému regionálnímu vlivu) - zabývaly kulturou neustále, systematicky, a staly se tak jejími garanty. Nezastupitelnou úlohou krajských orgánů je především vytváření finančních a koncepčních předpokladů pro zajištění podílu občanů kraje na kulturním dění. Občané Karlovarského kraje jsou nejen příjemci kultury, současně jsou jejími tvůrci i ochránci se závazkem předávat kulturu dalším generacím. (1)

Koncepce kultury Karlovarského kraje pro období let 2013 – 2020 vychází ze situace v oblasti kultury v letech 2008 – 2012 a jejího současného stavu. Vzhledem k očekávanému vývoji ekonomiky v České republice i v regionu, si koncepce klade za cíl udržet v následujících letech výši finančních prostředků vkládaných do oblasti kultury na úrovni roku 2012 a jejich efektivní využití – plnohodnotné zachování funkcí kulturních institucí i úroveň živé kultury. Současně upozorňuje na investice nutné pro zachování minimálního rozvoje především krajských kulturních institucí s ohledem na udržení jejich úrovně a také vzhledem k očekávanému nárůstu návštěvnosti regionu, spojeného s iniciativami UNESCO.

Informace o Karlovarském kraji

Charakteristika Karlovarského kraje

Karlovarský kraj se nachází na západě území České republiky. Patří mezi regiony s nejmenším počtem obyvatel - 310 000 (3% obyvatel ČR) - i sídel - 132 obcí (z toho 37 měst). Je složen z okresů Karlovy Vary, Sokolov a Cheb. Rozkládá se na území 3 315 km², což činí 4,25% rozlohy České republiky. Správním centrem kraje jsou Karlovy Vary. Pověřenými obcemi s rozšířenou působností jsou města Aš, Cheb, Karlovy Vary, Kraslice, Mariánské Lázně, Ostrov a Sokolov. (2)

Na světovém věhlasu kraje se největší měrou podílí zásoby minerálních a léčivých vod, které daly vzniknout světoznámým lázním – Karlovým Varům, Mariánským Lázním, Františkovým Lázním, Lázním Kynžvart i Lázním Kyselka. Světová proslulost lázní Jáchymov je založena na jiném přírodním léčebném zdroji – lázně Jáchymov jsou první radonové lázně na světě. Celosvětově známá je rovněž výroba skla, porcelánu, hudebních nástrojů, lázeňských oplátek a bylinného likéru Becherovka. (2)

Návštěvníci Karlovarského kraje i klienti všech lázní v kraji jsou velmi často konzumenty kultury, a to nejen v krajských, městských nebo obecních kulturních institucích, ale také např. v památkových objektech. Celkem je na území kraje 11 divadel, 24 kin a více jak 60 muzeí a galerií. Ty jsou doplněny nabídkou dvou symfonických orchestrů a několika festivaly. (2)

Kulturní situace je ovlivňována hlavně městy tzv. Západočeského lázeňského trojúhelníku – především je to světoznámé lázeňské město a sídlo kraje Karlovy Vary, dále Mariánské Lázně a Františkovy Lázně. Nezastupitelnou roli v kulturním dění má město Cheb, kulturní centrum rozsáhlé příhraniční oblasti se stálou divadelní scénou, Západočeským divadlem Cheb. Významné postavení v kulturním dění kraje má i město Sokolov a další města - Aš, Chodov, Kraslice, Kynšperk nad Ohří, Locket, Nejedek, Ostrov, Teplá, Toužim a Žlutice. Kulturními centry nadregionálního až mezinárodního dosahu s bohatými kulturněhistorickými tradicemi jsou města Karlovy Vary, Cheb, Mariánské Lázně a Locket. Velmi zásadní roli hraje v Karlovarském kraji velké množství nemovitých kulturních památek (asi 1340), z nichž 8 je chráněno jako národní kulturní památka.

Historický vývoj kultury v Karlovarském kraji

Kulturní tradice západních Čech, tedy i území dnešního Karlovarského kraje souvisí s jeho postavením v historickém kontextu a s exponovanou pozicí na křižovatce civilizačního vývoje v samém srdci Evropy. Platí to o postupném osidlování ve středověku, o hospodářském vzestupu v 16. století, o tradicích německé menšiny v pohraničí, zvláště v lázeňských územích. Platí to o pozvolném formování národního vědomí v první polovině 19. století i o vývoji po roce 1945, kdy se pohraničí stalo národnostně i politicky organickým celkem poválečné Československé republiky. (3)

Počátky kulturního vývoje na území dnešního Karlovarského kraje byly v předhusitské době spojeny s činností tepelského kláštera, jehož vliv pokrýval téměř celé území dnešního Karlovarského kraje. Významná města, např. Cheb a nově vznikající a v mnoha případech již vlivná města v Podkrušnohoří a ve Slavkovském lese (Ostrov, Locket, Horní Slavkov), začala rozšiřovat své styky s německými obchodními centry. (3)

Široké základy humanistického básnictví, kultury a vědy vytvářely městské školy a jejich učitelé i absolventi. Z Lokte pocházel Wenzel Payer, autor prvního tištěného spisu o západočeských lázních, s hornickým Jáchymovem jsou spojeny hned dvě osobnosti evropského významu – lékař Jan Mathesius, Lutherův přítel a životopisec, a také Georgius Agricola, autor světově proslulé latinské práce o hornictví a metalurgii. (3)

Národní obrození ovlivňovalo formování českého citění pozvolna. Svá panství zde měly významné šlechtické rody, které v počátcích obrození přispěly české vědě, (na Sokolovsku /Sokolov, Jindřichovice/ Nosticové, na Hartenbergu Auerspergové). Známé jsou styky obou rodů s Josefem Dobrovským a také s Johannem Wolfgangem Goethem. Pro karlovarské kulturní dění měla velký význam činnost lékaře Jeana de Carro, jehož ročenky vytvářely podklady pro povědomí spojitosti Karlových Varů s Čechami a jejich kulturou. (3)

Ve druhé polovině 19. století začínala mít národní kultura pevnější základy. V západních Čechách se začaly formovat některé charakteristické oblasti. Na severu vzniká velmi osobité lázeňské prostředí s rozvíjející se tradicí lázeňských orchestrů, z něhož se zrodila významná kulturní událost, kontinentální premiéra Novosvětské symfonie Antonína Dvořáka, uvedená v Poštovním dvoře v Karlových Varech 20. července 1894. Především v Karlových Varech, tou dobou již světoznámých lázních, se stýkali význační zahraniční i čeští umělci - jedním z nejvýznamnějších byl Johann Wolfgang Goethe. V druhé polovině 19. století zde působil i profesor Josef von Löschner, autor balneologické práce o karlovarských či kyseleckých pramenech. Zde se začalo po roce 1945 vytvářet povědomí sounáležitosti s českou kulturou. (3)

Bohatství kulturních a přírodních památek

Karlovarský kraj je jedním z nejmenších krajů České republiky, je zde však značné množství kulturních památek i památkově chráněných území. Téměř 1350 objektů je zapsáno v Ústředním seznamu kulturních památek ČR. Proto má a bude mít kulturní dění, které se odehrává v památkových objektech, případně v památkově chráněných územích, zásadní význam, jak v současnosti, tak i v nadcházejícím období.

V současné době díky iniciativě Karlovarského kraje kandidují na zápis do prestižní Listiny světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO památkově chráněná území měst tzv. Západočeského lázeňského trojúhelníku (v rámci „sériové nominace nejvýznamnějších lázní Evropy“), dále Montanregion - hornická kulturní krajina Krušnohoří, jehož ústřední lokalitou je budoucí krajinná památková zóna Jáchymovsko s významným, světově proslulým historickým centrem – městem Jáchymov. Poslední nominací je Česko-bavorský geopark s národní kulturní památkou – Historickým dolem Jeroným u zaniklé obce Čistá na Sokolovsku. Součástí Česko - bavorského geoparku je národní park Egeria.

Historické kulturní statky „Západočeský lázeňský trojúhelník“ a „Montanregion – hornická kulturní krajina Krušnohoří“ figurují na indikativním seznamu památek a lokalit nominovaných Českou republikou na zápis do prestižní Listiny světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, ke kterému by mělo dojít v letech 2015 – 2016.

Česko-bavorský geopark je krajinným celkem v srdci Evropy. Na území Karlovarského kraje, Plzeňského kraje (Tachovsko) a čtyř bavorských okresů (Neustadt/Waldnaab, Tirschenreuth, Wunsiedel a Bayreuth) je představena geologická stavba v roli podmiňujícího faktoru ekonomického a kulturního vývoje lidské společnosti. Tento fenomén je popularizován

naučnými stezkami a muzejními expozicemi, budováním informačních center a pořádáním tematických výstav, přednášek a kulturních akcí. Cílem je prohloubit sounáležitost s krajinou a poukázat na zajímavosti, které často nejsou veřejnosti známy. Česko-bavorský geopark tak významně podporuje přeshraniční spolupráci a zvyšuje turistickou atraktivitu regionu. Karlovarský kraj leží v geoparku svojí velkou částí. Mnoho míst je chráněno jako přírodní a technické památky, největší plošnou jednotkou je Chráněná krajinná oblast Slavkovský les. Kulturně-vědecký význam krajiny utvářely světové osobnosti geologie jako Georgius Agricola, Johann Wolfgang Goethe, Kašpar Šternberk, Marie Curie-Sklodovská a další. (4)

Území Národního geoparku Egeria pokrývá dvě třetiny Karlovarského kraje (nezasahuje do jeho východní části). Je součástí přeshraničního Česko-bavorského geoparku. Opěrnými body Národního geoparku Egeria jsou důležité přírodní geotopy, hornické památky, informační centra a regionální muzea. Vzhledem k pestrému přírodnímu a geologickému bohatství se na území Národního geoparku Egeria nabízí celá řada tradičních hospodářských odvětví, např. těžba kaolinu, rud, výroba skla a porcelánu, atd. (5)

Obecně je pokládáno za zcela samozřejmé, že v případě úspěchu – dovedení všech nominací k zápisu na Listinu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, zaznamená kulturní dění v celém regionu nebývalý nárůst především v oblasti živé kultury, v dramatickém umění, v hudbě i ve výtvarném umění. Dle zkušeností z lokalit nebo objektů v České republice, které figurují na Listině světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, je zaznamenán velmi znatelný nárůst zájmu nejen o památky samotné, ale o celou širokou oblast kultury, včetně paměťových organizací – muzeí a galerií. Lze oprávněně očekávat, především ve městech tzv. Západočeského lázeňského trojúhelníku podobný nárůst zájmu, který by se měl projevit zvýšenou návštěvností především v krajských i městských kulturních institucích.

Z uvedených důvodů bude důležité, aby zřizovatelé i vedení všech významných muzeí a galerií působících v kraji počítali s investicemi, které zajistí požadovanou péči o sbírky a patřičnou úroveň především stálých expozic.

Více navštěvovaná budou jistě i kamenná divadla – Západočeské divadlo v Chebu, Karlovarské městské divadlo i městská divadla v Mariánských Lázních, ve Františkových Lázních a v Sokolově. Dle posledních poznatků různých komparativních studií evropských expertů - historiků i architektů - je lázeňská architektura měst tzv. Západočeského lázeňského trojúhelníku, ve srovnání s dalšími evropskými významnými lázněmi (Baden-Baden, Vichy, Spa nebo Montecatini Terme), zcela ojedinělá, a to jak kvalitou, tak i rozsahem chráněných památkových území. Vzhledem k tomu se jistě zvýší zájem o městská divadla, nejen jako o kulturní stánky poskytující zábavu, ale také jako o významné památky (především Karlovarské městské divadlo je velmi významnou kulturní památkou). Kulturními památkami jsou i divadla v Mariánských Lázních, Františkových Lázních a v Chebu.

Velmi důležitými objekty, které mají již v současné době, a jistě budou mít i v budoucnu, zásadní význam pro kvalitní nabídku kulturních programů na nejvyšší úrovni, jsou **národní kulturní památky, kterých je v Karlovarském kraji prohlášeno následujících deset (z nichž jsou dvě movité):**

- Zámek Kynžvart
- Kynžvartská daguerrotypie (movitá národní kulturní památka)
- Hrad Bečov nad Teplou
- Ostatková skříň sv. Maura – „relikviář sv. Maura“ (movitá národní kulturní památka)

- Klášter premonstrátů Teplá
- Kostel sv. Máří Magdalény v Karlových Varech
- Císařské lázně v Karlových Varech
- Lázeňská kolonáda v Mariánských Lázních
- Rudá věž smrti v Ostrově
- Historický důl Jeroným v Čisté

Významnou roli hrají další památkové objekty, hrady a zámky, které nabízí především v sezóně, širokou škálu kulturních programů. Nejvýznamnějšími z nich jsou: hrad Loket, hrad Cheb, hrad Skalná, hrad Libá, hrad Seeberg, Horní hrad, hrad Hartenberg, zámek Chyš, zámek Valeč, klášterní areál - posvátný okrsek v Ostrově.

Široké uplatnění v kultuře, především v oblasti hudebních produkcí mají církevní objekty. Zvláště v posledním období – s nárůstem církevní turistiky – roste zájem o koncerty pořádané v působivém prostředí kostelů, klášterů a kaplí. Příkladem může být kostel sv. Anny v Sedlci u Karlových Varů, kde se konají velmi významné a hojně navštěvované benefiční koncerty na záchranu kostela. Zde je možné konstatovat přidanou hodnotu z pohledu záchrany významné kulturní památky, kdy může být nematná kultura prostředkem k záchraně hmotného kulturního dědictví, k navrácení již téměř zaniklého objektu zpět do života. Zásahu o úspěšně probíhající rekonstrukci má Občanské sdružení za záchranu kostela sv. Anny v Sedlci, které bylo založeno v roce 2004. Podobným příkladem záchrany kulturní památky je konání kulturních akcí v kostele sv. Wolfganga v Ostrohu, poblíž Františkových Lázní.

Tradičními památkově hodnotnými objekty, které jsou často využívány pro pořádání významných kulturních a společenských událostí, jsou hotely – např. Grandhotel Pupp v Karlových Varech, hotel Nové lázně – společenský dům Casino v Mariánských Lázních nebo Společenský dům Casino ve Františkových Lázních.

Rovněž chráněná památková území Karlovarského kraje jsou atraktivním prostředím pro konání kulturních aktivit nejen na regionální úrovni.

Dotazníkové šetření

Pro dokreslení ucelenější představy o kulturních organizacích působících v Karlovarském kraji byly dotazníky osloveny a osobně navštíveny, kromě organizací zřizovaných Karlovarským krajem, i některé další instituce působící v kultuře.

Z odpovědí vyplývá podobný závěr jako z odpovědí příspěvkových organizací Karlovarského kraje. Městská i obecní muzea a galerie, profesionální i amatérská divadla a orchestry řeší v posledních letech stejný problém – nedostatek finančních prostředků.

Paměťové organizace musí vždy po určitém období inovovat stálé expozice a připravovat dramaturgické plány výstav na jeden až tři roky předem. Z toho důvodu je důležité znát ekonomický výhled na budoucí období. V souvislosti s očekávaným zápisem tří lokalit do Listiny světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO a předpokládaným zvýšením zájmu o kulturní dění a návštěvnosti kulturních akcí i institucí, bude nutné nejen muzea a galerie, ale celou oblast kultury finančně zabezpečit, tak aby vedení kulturních institucí mohla svá zařízení připravit na příští období způsobem, který odpovídá mimořádným hodnotám území pod ochranou UNESCO. Týká se to stálých expozic v muzeích, činnosti galerií, také ale subjektů, které působí v oblasti živé kultury (např. vytvoření odpovídajícího zázemí pro Karlovarský symfonický orchestr nebo obnovení potřebné „infrastruktury“ pro Karlovarské městské divadlo).

Stejný problém jako krajské paměťové organizace řeší i městská a obecní muzea a galerie v akviziční činnosti. Perspektiva této činnosti je zcela závislá na veřejných rozpočtech, které jsou v současné době velmi napjaté. Nedostatek finančních prostředků je často příčinou redukce personálního obsazení, jehož následkem je omezení výkonu odborných činností. Důsledkem je neplnění poslání muzea jako paměťové kulturní instituce, stagnace jeho rozvoje. Toto neplnění má vliv na kvalitu poskytovaných služeb a na péči o kulturní bohatství kraje.

Částečným řešením nepříznivé ekonomické situace ve výstavní činnosti může být častější využívání vlastních sbírek a sbírkových předmětů uložených v bohatých depozitářích, které však řeší jen část problému, neřeší problém stagnace sbírkotvorné činnosti.

Pozitivním příkladem v oblasti živé kultury a velmi významným počinem, který bude mít vliv na kulturní dění v celém regionu, je začínající spolupráce Karlovarského městského divadla, Karlovarského symfonického orchestru a Západočeského divadla v Chebu. Pro počátek spolupráce je vybrán světoznámý klasický muzikál Divotvorný hrnec, který bude mít premiéru v listopadu 2013. Účelem této spolupráce je nejen přilákat diváky do obou divadel, měla by současně podpořit a stabilizovat nově budovaný stálý soubor Karlovarského městského divadla. V neposlední řadě to bude velmi vhodné představení pro program „Děti, mládež a kultura“.

Z dotazníkové akce, rozeslané pro potřeby vytvoření Koncepce kultury Karlovarského kraje pro období 2013 – 2020, vyplývá poznání, že téměř všechny kulturní instituce působící v kraji řeší podobné problémy, jako kulturní instituce zřizované Karlovarským krajem, a to především nedostatek finančních prostředků, potřebných pro plnění základních funkcí.

Kulturní činnost v Karlovarském kraji

Kulturní aktivity Karlovarského kraje

Karlovarský kraj podporuje kulturní dění v regionu nejen prostřednictvím významných kulturních organizací, kterými jsou krajská knihovna, krajské galerie a krajská muzea, ale podporuje a vyvíjí celou řadu dalších kulturních aktivit.

Příspěvky z rozpočtu Karlovarského kraje v oblasti kultury jsou určeny na podporu:

- Významných kulturních aktivit – TOP 10
- Kulturních aktivit
- Profesionálních divadel a symfonických orchestrů

Karlovarský kraj vyvíjí také vlastní kulturní aktivity a zajišťuje:

- Krajské zahájení Dnů evropského dědictví (EHD – European Heritage Days)
- Koncert vítěze pěvecké soutěže Antonína Dvořáka v kategorii „PÍSEŇ“
- Sestavování kulturního kalendáře
- Program „Děti, mládež a kultura“
- Seminář kronikářů (viz kap. 0)
- Seminář pro knihovníky (viz kap. 0)

Dále se Karlovarský kraj a jeho příspěvkové organizace podílejí na vydavatelské činnosti a na péči o tradiční lidovou kulturu.

Příspěvky z rozpočtu Karlovarského kraje v oblasti kultury

Velmi významnou podporou kultury jsou příspěvky z rozpočtu Karlovarského kraje v oblasti kultury, které jsou přidělovány každoročně na základě podaných žádostí, s využitím schválených finančních prostředků v následujícím roce. Podle kompetence orgánů kraje schvaluje příspěvky buď rada kraje, na návrh Komise Rady kraje pro kulturu a památkovou péči nebo zastupitelstvo kraje na návrh rady kraje. Příspěvky v oblasti kultury jsou určeny výhradně pro akce kulturního charakteru.

Příspěvky lze používat pro tyto účely:

- estetická výchova dětí a mládeže
- zájmová umělecká činnost
- podpora profesionálních kulturních aktivit
- podpora neprofesionálních kulturních aktivit
- podpora uměleckých řemesel a lidových tradic
- významné výstavy a prezentační akce
- podpora vydavatelské činnosti
- ostatní

Příspěvky jsou poskytovány zejména pro podporu realizace projektů, které splňují následující kritéria:

- mají regionální a nadregionální význam
- zahrnují aktivity, na kterých má kraj mimořádný zájem
- významně prezentují kraj
- není možné je realizovat z běžných provozních prostředků žadatele

Rada kraje má ve své kompetenci stanovit priority, které budou přednostně podporovány v příslušném roce realizace projektu. (6)

Významné kulturní aktivity – TOP 10

Významnými kulturními aktivitami jsou pravidelné kulturní akce, které mají nadregionální až světový význam a mohou se chlubit svou mimořádnou, kulturně společenskou hodnotou a dlouholetou tradicí.

- Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary
- Mezinárodní pěvecká soutěž Antonína Dvořáka
- Loketské kulturní léto
- Dětský filmový a televizní festival Oty Hofmana
- Festival uprostřed Evropy – Mitte Europa
- Mezinárodní Chopinův festival
- Jazzfest Karlovy Vary
- Fijo Cheb
- Tourfilm
- Chebské dvorky

Tabulka č. 1 - Finanční prostředky vložené Karlovarským krajem do významných kulturních aktivit v rozmezí let 2008 – 2012

Podporovaný projekt	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary	3.500.000	3.000.000	3.600.000	3.560.000	3.400.000
Mezinárodní pěvecká soutěž A. Dvořáka Karlovy Vary	200.000	200.000	195.000	150.000	150.000
Loketské kulturní léto	550.000	nežádáno	400.000	200.000	490.000
Dětský filmový a televizní festival Oty Hofmana	200.000	200.000	150.000	100.000	100.000
Festival Uprostřed Evropy – Mitte Europa	650.000	650.000	450.000	300.000	290.000
Mezinárodní Chopinův festival Mariánské Lázně	400.000	200.000	250.000	200.000	200.000
Jazzfest Karlovy Vary	150.000	150.000	150.000	125.000	115.000
FIJO Cheb	100.000	-	70.000	-	70.000
Tourfilm	300.000	300.000	200.000	200.000	170.000
Činnost Karlovarského městského divadla	-	-	100.000	100.000	-
Chebské dvorky	130.000	150.000	100.000	100.000	150.000
Celkem	6.050.000	4.700.000	5.665.000	5.035.000	5.135.000

Zdroj: OKPPLaCR

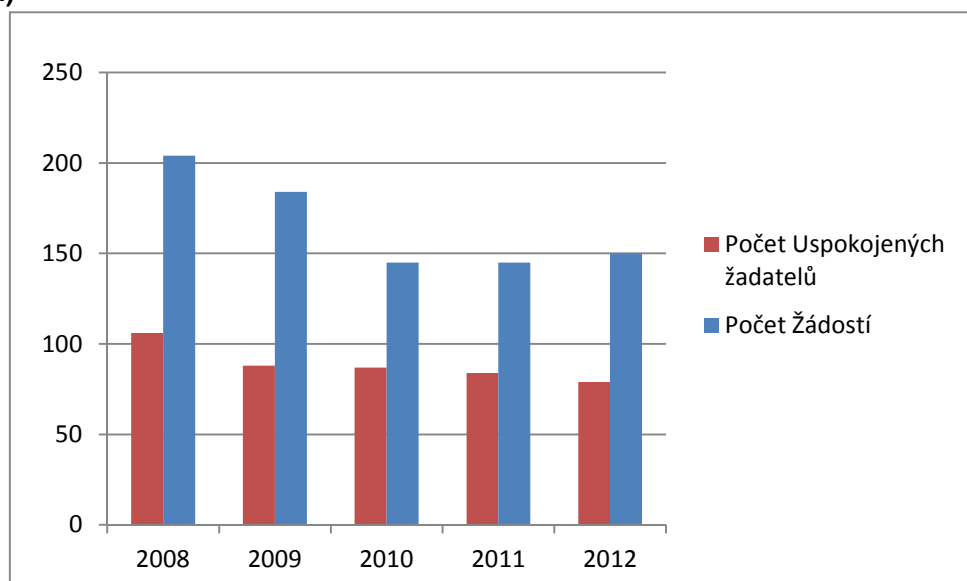
Pozn.: V roce 2012 obdrželo Karlovarské městské divadlo příspěvek ve výši 135.000,- Kč na podporu znovuoobnoveného činoherního souboru (v rámci podpory profesionálních divadel a orchestrů)

Kulturní aktivity

Žádosti o příspěvky na kulturní aktivity jsou každoročně zkontrolovány a posouzeny nejdříve odborem kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu, který je předá komisi rady kraje, a ta doporučí navrhované částky pro jednotlivé projekty ke schválení radě kraje.

Finanční prostředky vložené Karlovarským krajem do příspěvků na kulturní aktivity v rozmezí let 2008 – 2012 jsou uvedeny v tabulce č. 2 a počty žádostí a uspokojených žadatelů jsou zobrazeny v následujícím grafu:

Obrázek č. 1 - Příspěvky z rozpočtu Karlovarského kraje do oblasti kultury – žádosti (ve stovkách)

Zdroj: OKPPLaCR

V rámci těchto kulturních aktivit se podporuje také činnost amatérských souborů a přehlídek - pořádání a spolupořádání přehlídek, přednášek a seminářů. Kromě podpory finanční je důležitá i podpora nehmotná, především poskytnutí záštity nad konaným kulturním podnikem, především záštity hejtmana a záštity radního pro kulturu, a osobní účast zastupitelů, radních a vedoucích pracovníků OKPPLaCR při kulturních akcích na přímé nebo písemné pozvání organizátora, případně s účastí aktivní, například členství v porotě, pokud se jedná o přehlídku soutěžní, nebo také účast při předávání cen vítězům kulturně zaměřených přehlídek a soutěží.

Výjimečně jsou finanční prostředky kraje poskytnuty při mimořádných příležitostech, a to souborům nebo jednotlivcům, kteří svým mimořádným výkonem postoupí na vrcholnou národní, evropskou, případně i světovou soutěž nebo přehlídku, kde je současně se špičkovým výkonem zaručena důstojná prezentace Karlovarského kraje.

Podpora profesionálních divadel a symfonických orchestrů

Karlovarský kraj se může pochlubit dvěma velkými hudebními tělesy – Karlovarským symfonickým orchestrem a Západočeským symfonickým orchestrem působícím v Mariánských Lázních. Těmito dvěma významným hudebním tělesům a třem profesionálním divadelním souborům působícím v Karlovarském kraji jsou určeny finanční prostředky na

podporu profesionálních divadel a symfonických orchestrů. Profesionální soubory a orchestry jsou následující:

- Karlovarský symfonický orchestr
- Západočeský symfonický orchestr, s.r.o.
- Západočeské divadlo v Chebu
- Libor Balák – Karlovarské hudební divadlo
- Karlovarské městské divadlo

V letech 2008 a 2009 byla podpora profesionálním divadlům a symfonickým orchestrům poskytována Ministerstvem kultury ČR, prostřednictvím Karlovarského kraje. Dotace byly poskytovány oběma symfonickým orchestrům a Západočeskému divadlu v Chebu. Každému souboru ve výši 600 tis. Kč ročně. (7)

Tabulka č. 2 - Souhrnná tabulka příspěvků z rozpočtu Karlovarského kraje v oblasti kultury poskytnutých v období 2008 – 2012

Rok	Žádáno/ Schváleno	Zařazení poskytovaného příspěvku				Celkem všechny příspěvky
		Příspěvky na kulturní aktivity	Příspěvky na významné kulturní aktivity	Příspěvky celkem	Profesionální divadla a orchestry	
2008	žádáno	14.445.859	8.100.000	22.545.859		
	schváleno	2.200.000	6.050.000	8.250.000	2.123.000	10.373.000
2009	žádáno	13.034.676	7.200.000	20.334.676		
	schváleno	1.855.000	4.700.000	6.555.000	1.911.000	8.466.000
2010	žádáno	10.217.110	9.100.000	19.317.110		
	schváleno	1.486.000	5.665.000	7.151.000	1.640.000	8.791.000
2011	žádáno	9.350.400	8.745.000	18.095.400		
	schváleno	1.446.000	5.035.000	6.481.000	1.500.000	7.981.000
2012	žádáno	8.749.600	8.600.000	17.349.600		
	schváleno	1.370.000	5.135.000	6.505.000	1.600.000	8.105.000

Zdroj: OKPPLaCR

Dny evropského dědictví (EHD – European Heritage Days)

Další kulturní aktivita se týká přímé účasti Karlovarského kraje na konkrétní kulturní události. Dokládá velmi účelné propojení památkové péče a památkových objektů s oblastí kultury. U příležitosti vyhlášení „Dnů evropského dědictví“, které každoročně probíhají v měsíci září, pravidelně každým rokem organizuje OKPPLaCR kulturní akci na některém z vybraných památkových objektů v kraji spojenou s pořádáním veřejné sbírky na obnovu některé z kulturních památek. Finančními prostředky získanými z veřejné sbírky byla v minulosti podpořena např. oprava historických hrobů na loketském hřbitově, nebo restaurování cenných předmětů mobiliáře z objektu Císařských lázní v Karlových Varech.

V několika posledních letech byly při této oslavě památek jako místo konání kulturních akcí vybrány významné kulturní památky např.: Klášter premonstrátů Teplá, hrad Loket, Františkánský klášter v Chebu, Císařské lázně v Karlových Varech, statek Bernard v Královském Poříčí a další. Kulturní akce pořádané při této příležitosti jsou vždy přístupné veřejnosti. Přínosem je spolupráce Karlovarského kraje s vlastníky památkově chráněného objektu a obcí, ve které se památka nachází. U této kulturní události lze ocenit ideální spojení kultury, památek a cestovního ruchu.

Dny evropského dědictví se již staly nedílnou součástí kulturního života obyvatel Karlovarského kraje. Jsou vždy veřejností netrpělivě očekávány, neboť se naskytá jedinečná příležitost navštívit v těchto dnech památku, které jsou v průběhu celého roku z různých důvodů nepřístupné.

Koncert vítěze Pěvecké soutěže Antonína Dvořáka v kategorii „PÍSEŇ“

Soutěž je hlavní činností Mezinárodního pěveckého centra Antonína Dvořáka Karlovy Vary. V roce 2013 proběhl již 48. ročník této velmi významné soutěže s bohatou mezinárodní účastí. Karlovarský kraj ji finančně podporuje a spoluorganizuje společně s Mezinárodním pěveckým centrem Antonína Dvořáka koncert vítěze kategorie „PÍSEŇ“. Ten se koná v prostorách Galerie umění Karlovy Vary. Každoročně je oblíbenou kulturní událostí, která vždy v květnu oslovuje milovníky vážné písňové tvorby a operních árií.

Kulturní kalendář

Kulturní kalendář byl vydáván Karlovarským krajem téměř od počátku jeho působení. Za léta své existence se stal velmi vyhledávaným a velmi oblíbeným zdrojem informací o kulturních akcích pořádaných na území celého regionu. Byl využíván také infocentry, lázeňskými sanatorii, hotely, ale i potencionálními zahraničními návštěvníky Karlovarského kraje, a to jak při příležitostech krátkodobých návštěv, tak i při plánování delšího lázeňského pobytu nebo dovolené.

V současné době je kulturní kalendář vydáván pouze v elektronické podobě, v české verzi. Internetová verze se liší od původní tištěné - je rozsáhlejší (jsou tam např. programy kin atd.). Jednotlivé akce mají podrobnější komentáře, obsahují prolinky na plakáty akcí, webové stránky pořadatelů, místa konání atd.

Program „Děti, mládež a kultura“

Tento program poskytuje základní přehled v několika oblastech kultury a umění spolu s poznáním kulturního prostředí a základů celé široké oblasti kulturního chování.

Vzhledem ke skutečnosti, jak značnou oblibu získal původní program „Mládež a kultura“, vznikl v roce 2011 projekt i pro děti ze základních a mateřských škol. Koncepti školních návštěv kulturních pořadů připravuje oddělení kultury Krajského úřadu Karlovarského kraje.

Tabulka č. 3 - Finanční prostředky vložené do programu „Děti, mládež a kultura“, počet představení a počet diváků – období 2008 – 2012

Rok	Rozpočet v Kč	Počet představení	Počet diváků (přibližně)
2008	621 489	42	5 000
2009	649 000	49	6 000
2010	757 500	37	5 000
2011	752 000	54	8 000
2012	1 722 614	214	27 000

Zdroj: OKPPLaCR

Pozn.: V roce 2012 získal Karlovarský kraj na projekt 350 000 Kč od Nadace ČEZ.

Cílem programu je umožnit žákům středních a základních škol, i dětem z mateřských škol v kraji, návštěvu divadelního představení, koncertu, popř. galerie, muzea, knihovny, hvězdárny apod., a to alespoň jednou v roce. Kultura je nejlepší prostředek, jak v dětech od mládí probouzet estetické cítění, lásku k umění, k historii a tradicím, k literatuře, ale také seznámit příslušníky nejmladší generace s pravidly společenské etikety například tím, že se na toto představení slavnostně obléknou.

U starších dětí a mládeže má kultura motivační efekt, protože vytváří vedle sportu smysluplnou náplň volného času a je tak mj. důležitým preventivním faktorem před narkomanií, gamblerstvím a kriminalitou, jimiž je nejvíce ohrožena zejména mládež.

Nabídka různých kulturních pořadů pro děti je poměrně široká, ale jejich časté provozování v tělocvičnách škol je mnohdy nedůstojné. Umělecký dopad na dítě je minimální. Záměrem programu je konat představení v prostorech esteticky podnětných, tj. v prostorech, kam kulturní pořady patří a kde se běžně konají.

V programech nejde jen o předvedení kvalitního kulturního pořadu – uměleckého zážitku z provozování živé kultury a kontakt s živými umělci. Velmi důležité je představit divákům divadelní hru v „kamenném“ divadle - klasické divadelní budově, jakou lze navštívit ve větších sídlech kraje. Jde o umocnění dojmu z předvedené umělecké produkce, také ale o kultivaci dětské osobnosti v tradičním kulturním prostředí. Mnohdy jde o první poznání klasického kamenného kulturního stánku po předešlých zkušenostech, např. při improvizovaných podmínkách přímo ve škole. Z výše uvedeného je patrné, že jedním z cílů je přivést do divadla nebo koncertního sálu mimoměstské dětské diváky a mimoměstskou mládež.

Dalším cílem programu „Děti, mládež a kultura“ je seznámit děti a mládež s klasickým, novodobým i současným repertoárem v dramatické tvorbě, v hudbě i dalších kulturních oborech, také ale vytipovat a poskytnout školám takovou nabídku, která koresponduje s probíranou látkou v rámci osnov a výuky, s možností zapojení kulturní historie regionu.

Vydavatelská činnost

Poměrně bohatou vydavatelskou činností, především literaturu s regionální tematikou, představují publikace vydávané Karlovarským krajem a příspěvkovými organizacemi, které Karlovarský kraj zřizuje. Velmi úspěšná byla publikace Dějiny Karlovarského kraje nebo obsáhlá publikace o památkách a památkové péči v Karlovarském kraji (rok vydání 2004), pod názvem „Památky Karlovarského kraje“ s podtitulem „Koncepce památkové péče v Karlovarském kraji“, autorů Lubomíra Zemana a Karla Kuči (rok vydání 2006), nebo publikace o lázeňské architektuře „Západočeský lázeňský trojúhelník“, autorů Lubomíra Zemana, Karla Kuči a Věry Kučové (rok vydání 2008).

Krajské galerie vydávají především velmi hodnotné katalogy k mimořádným výstavám, také hodnotné publikace, které svým významem i zpracováním přesahují regionální význam. Takovým příkladem je výpravná publikace „Umění gotiky na Chebsku“, kterou pod vedením Jiřího Vykoukala zpracoval kolektiv autorů. O historii chebské galerie fotografie vypovídá publikace „Příběh galerie 4“. Publikace, které svým tématem i zpracováním přesahují regionální význam, vydávají i krajská muzea. Za všechny lze uvést publikace „Královské horní město Horní Slavkov“, autora Pavla Berana, vydané Muzeem Sokolov, nebo „Albrecht z Valdštejna a Cheb“, autorů Jaromíra Boháče, Josefa Janáčka a Františka Kubů nebo např. „Zmizelé Chebsko“, autorů Jaromíra Boháče a Romana Salamanczuka, které vydalo Muzeum Cheb.

Důležitou vydavatelskou aktivitou muzea Cheb je Sborník muzea Karlovarského kraje, který uveřejňuje původní studie z oborů přírodních, společenských a historických věd, muzeografické příspěvky, recenze a personálie vztahující se k území Karlovarského kraje a přilehlých oblastí SRN. Příspěvky publikuje v jazyce českém, slovenském a německém. Od roku 2007 je zařazen na Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR. Poskytuje tak možnost publikování výsledků projektů výzkumu a vývoje a výzkumných záměrů podporovaných z veřejných prostředků. Sborník je v současné době jediným recenzovaným odborným periodikem v Karlovarském kraji. A z tohoto důvodu by měla jeho realizace zůstat zachována i do budoucna a na jeho vydávání by se měly podílet všechna krajská muzea.

V některých případech je podpora vydavatelské činnosti praktikována odkoupením části nákladu publikace, která má vztah ke Karlovarskému kraji a kterou lze využít pro propagaci kraje, případně jako dar významným návštěvám.

Příkladem publikace s regionální tematikou, vydanou mimo území kraje, jsou „Slavné vily Karlovarského kraje“, autorů Lubomíra Zemana, Zbyňka Černého, Jany Horváthové a Michaela Runda.

Tradiční lidová kultura

Vláda ČR schválila usnesením č. 11/2011 ze dne 5. 1. 2011 Koncepci účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na léta 2011 až 2015.

Z úkolů, jimiž se naplňují záměr a cíle tohoto vládního dokumentu, vyplynulo i přijetí výše uvedeného materiálu jako prospěšného pro Karlovarský kraj a zabezpečení spoluúčasti krajské samosprávy při budování celostátního integrovaného systému péče o tradiční lidovou kulturu. (8)

Pro Karlovarský kraj bylo zřízeno odborného pracoviště pro tradiční lidovou kulturu v Muzeu Cheb, příspěvkové organizaci Karlovarského kraje. Toto pracoviště je také odborným garantem, gestorem a koordinátorem péče o tradiční lidovou kulturu v našem regionu.

Je třeba zdůraznit, že jevy nemateriální tradiční lidové kultury musíme vnímat jako významné a výrazné prvky historické paměti národa. Patří sem zejména hudba, tanec, lidová slovesnost, lidové divadlo, hry, obřady, obyčeje, zvyky, rozličné technologické dovednosti a postupy, řemeslná, lidová řemeslná a lidová umělecká výroba. Ve všech těchto projevech se uchovávají a z generace na generaci tradují místně nebo regionálně vymezené vědomosti a zkušenosti každodenního materiálního a duchovního života lidí, povědomí sounáležitosti s obcí, regionem nebo státem. Řada těchto projevů je ještě nedostatečně zdokumentována a není zajištěno její mezigenerační předávání. Hrozí tak nebezpečí ztráty těchto významných kulturních hodnot a tradic. (8)

Na poli identifikace jevů tradiční lidové kultury probíhá od roku 2006 na celém území České republiky dotazníkový výzkum, na němž se podílejí pověřená regionální pracoviště. Výsledky tematicky zaměřených dotazníků jsou každoročně zpracovány jednak za celou Českou republiku, jednak za každý kraj samostatně. V našem kraji je každoročně vyhodnocován na Seminárii kronikářů obcí a měst Karlovarského kraje. (8)

Příspěvkové organizace Karlovarského kraje v oblasti kultury

Movité kulturní dědictví je spolu s přírodním a krajinným rázem a nemovitým kulturním dědictvím hodnotou, která v mnohém příznivě ovlivňuje život společnosti. Jeho prostřednictvím se z generace na generaci přenášejí materiální i duchovní hodnoty, vytvořené za celou existenci lidstva. Je zdrojem vzdělanosti a kultivovanosti občanů, napomáhá vytvářet jejich sounáležitosti s obcemi, regiony i státem, spoluvytváří pozitivní obraz České republiky v zahraničí. Významně se podílí i na ekonomice České republiky, protože – spolu s přírodním a krajinným rázem – představuje základní podmínku socioekonomické kontinuity a prosperity tzv. turistického průmyslu. Tento význam je vyjádřen i v Listině základních práv a svobod. V preambuli listina připomíná v čl. 34 právo na přístup občanů ke kulturnímu bohatství. **Nejrozsáhlejší veřejně přístupná část movitého kulturního dědictví je uložena v muzeích a galeriích**, které tak významně přispívají k naplňování těchto práv. (9)

Muzejnictví je oborem, který se podílí na shromažďování, uchovávání a ochraně značné části movitého kulturního dědictví v České republice, tedy i v Karlovarském kraji, a na vytváření obrazu přírody a dějin společnosti od počátku známé historie lidské civilizace ve středoevropském prostoru. Tento obraz je nezbytný i pro orientaci v současném světě. Muzea a galerie v Karlovarském kraji poskytují občanům veřejné služby, jimiž jsou zejména výstavy a programy čerpající z muzejních a galerijních sbírek. Dále tyto instituce poskytují poznatky prostřednictvím vydávání publikací, zpřístupňování sbírek a svou další činností. Tyto poznatky se následně stávají součástí učebnic, literatury, dokumentárních i hraných filmů, a tím se dostávají k široké veřejnosti. (9)

Příspěvkové organizace Karlovarského kraje jsou nejvýznamnějšími paměťovými institucemi v regionu. V krajských muzeích a galeriích, v Karlových Varech, Sokolově a Chebu, jsou soustředěny výjimečné, ucelené umělecké sbírky, umělecké předměty i předměty, které sice nemají vysokou uměleckou hodnotu, vypovídají však o velmi pohnuté historii regionu i o životě jeho obyvatel. Především krajská muzea mají ve svých stálých expozicích i depozitářích stovky sbírkových předmětů, které dávají ucelený obraz o vývoji území, i o životě lidí, kteří v tomto prostoru žili v minulosti.

Je nanejvýš důležité, aby především krajská muzea plnila svou základní funkci mapování současného vývoje oblasti, ve které působí, a to především kontinuální akviziční činností. Stejně tak i muzea výtvarného umění, galerie, mají stejný úkol – obohacovat své sbírky o umělecká díla především současných tvůrců. Muzejní a galerijní sbírky nelze doplňovat metodou, která odpovídá sběratelství, je nutné uplatňovat koncepční, odbornou sbírkotvornou činnost. Úkolem krajské knihovny je uspokojovat v plné míře požadavky občanů týkající se bohatosti knihovního fondu a plnit stoprocentně regionální funkce.

Příspěvkové organizace v kultuře, zřizované Karlovarským krajem, s pobočkami:

▪ **Krajská knihovna Karlovy Vary**

Sídlo: Závodní 378/84, 360 06 Karlovy Vary

Pobočky: Lidická, Lidická 40, 360 20 Karlovy Vary

▪ **Galerie umění Karlovy Vary, příspěvková organizace Karlovarského kraje**

Sídlo: Goethova stezka č. 6, 360 01 Karlovy Vary

Pobočky: Interaktivní galerie Becherova vila, Krále Jiřího 1196/9, 360 01 Karlovy Vary

Letohrádek Ostrov, Zámecký park, 363 01 Ostrov nad Ohří

▪ **Muzeum Karlovy Vary, příspěvková organizace Karlovarského kraje**

Sídlo: Pod Jelením skokem 393/30, 360 01 Karlovy Vary

Pobočky: Muzeum Karlovy Vary, Nová Louka 23, Karlovy Vary

Muzeum v Horní Blatné, Bezručova 127, Horní Blatná

Muzeum v Nejdku, nám. Karla IV. 238, Nejdeč

Muzeum ve Žluticích, Velké nám. 1, Žlutice

Muzeum v Jáchymově, Hornické nám. 37, Jáchymov

▪ **Muzeum Sokolov, příspěvková organizace Karlovarského kraje**

Sídlo: Zámecká ul. č. 1, 356 00 Sokolov (Zámek Sokolov, Zámecká čp.1/če.2)

Pobočky: Hornické muzeum Krásno, Cínová 408, Krásno

Štola č. 1 Jáchymov, Na Svornosti bez č.p., Jáchymov

Česko-bavorský geopark (jeho součástí je i budoucí pobočka Národní kulturní památka historický důl Jeroným v k.ú. Čistá)

▪ **Muzeum Cheb, příspěvková organizace Karlovarského kraje**

Sídlo: nám. Krále Jiřího z Poděbrad 493/4, 350 11 Cheb

Pobočky: statek Milíkov, Milíkov č.p. 18

Centrální depozitář, B. Neumanna 1/523, Cheb

Knihovni depozitář, Obrněné brigády 6, Cheb

▪ **Galerie výtvarného umění v Chebu, příspěvková organizace Karlovarského kraje**

Sídlo: nám. Krále Jiřího z Poděbrad 16, 350 02 Cheb

Pobočka: Klášterní kostel sv. Kláry, Františkánské náměstí 85/5, 350 46 Cheb

▪ **Galerie 4 – galerie fotografie, příspěvková organizace Karlovarského kraje**

Sídlo: Kamenná 2, 350 22, Cheb

Příspěvkové organizace, ve kterých pracuje přibližně 200 zaměstnanců, navštíví ročně téměř půl milionu návštěvníků.

Do roku 2000, který je rokem vzniku nového státoprávního uspořádání, spojeného se vznikem vyšších územních samosprávných celků - krajů, byla většina muzeí a galerií zřizována státem – Ministerstvem kultury České republiky, nebo prostřednictvím okresních úřadů. Nové krajské zřízení přineslo velmi zásadní reformu nejen veřejné správy, ale i změny v oblasti kultury. Muzejnictví v České republice se na začátku 21. století ocitlo před zcela novou realitou, a to zásadním zásahem do své dosavadní struktury. Většina muzeí a galerií přešla pod nové zřizovatele. Tento proces byl doprovázen i výraznými přesuny velké části státního majetku do rukou územních, především krajských samospráv.

Karlovarský kraj převzal všechny zřizované kulturní instituce ve stavu, kdy byly předešlými zřizovateli značně podfinancovány. Od převzetí zřizovatelské povinnosti se Karlovarský kraj snažil v průběhu několika prvních let své existence tento neutěšený stav napravit posílením výše příspěvků tak, aby byla tato dlouhodobá nepříznivá situace napravena. Díky této snaze byla posílena činnost odborná, zásadním způsobem se zlepšilo i materiální vybavení. Počátečním zvýšením rozpočtů se částečně vyřešila i situace v oblasti personální a projevil se i nárůst mezd zaměstnanců.

Všeobecný růst úrovně příspěvkových organizací Karlovarského kraje v kultuře, v souvislosti s poskytovanými příspěvky zřizovatelem, byl patrný až do roku 2008, kdy kulminoval (u některých příspěvkových organizací v roce 2009). V roce 2010 se již začala projevovat ekonomická krize, která negativně poznamenala rozpočet Karlovarského kraje, a tím citelně zasáhla i oblast kultury v celém regionu. Tento nepříznivý vývoj měl za následek omezení některých zásadních činností muzeí a galerií jako důsledek reálného snížení příspěvků krajským příspěvkovým organizacím v kultuře (přesto, že rozpočty opticky nevykazují zásadní snížení – reálně se snižují, díky neustále rostoucím nákladům) - viz Tabulka č. 4.

Z dotazníkového šetření vyplývá mimořádné úsilí vedení všech příspěvkových organizací v kultuře vypořádat se s nižšími příspěvky snahou o navyšování vlastního podílu do potřebné výše rozpočtu a maximálním úsilím o úsporná opatření.

Tabulka č. 4 - Výše rozpočtů příspěvkových organizací Karlovarského kraje v kultuře – 2008 – 2011 (v korunách)

Rok	2008		2009		2010		2011		2008 - 2011
	Příspěvek zřizovatele	Rozpočet celkem	Příspěvek zřizovatele	Rozpočet celkem	Příspěvek zřizovatele	Rozpočet celkem	Příspěvek zřizovatele	Rozpočet celkem	Příspěvek zřizovatele celkem
									Vlastní zdroje
Krajská knihovna	23.548.000	25.922.102	22.678.080	25.140.953	22.700.000	25.226.760	21.988.976	24.689.573	90.925.056
	2.374.102		2.462.873		2.526.760		2.690.597		10.054.332
Muzeum Karlovy Vary	10.905.333	12.690.333	10.574.000	12.220.000	10.400.000	12.144.000	10.100.000	12.073.000	41.979.333
	1.785.000		1.646.000		1.744.000		1.973.000		7.148.000
Galerie umění Karlovy Vary	7.772.200	9.696.600	7.785.920	8.965.476	7.650.000	9.073.185	10.536.441	11.505.410	33.744.561
	1.924.400		1.179.556		1.423.185		968.969		5.496.110
Muzeum Sokolov	10.905.333	12.297.434	10.574.000	14.359.000	10.292.934	12.430.117	9.775.000	14.242.625	41.547.267
	1.392.101		1.565.635		2.137.183		4.467.625		9.562.544
Muzeum Cheb	10.905.333	13.086.427	10.574.000	12.659.000	12.191.868	14.953.048	11.788.555	14.851.607	45.459.756
	2.181.094		2.085.600		2.761.180		3.063.052		10.090.926
Galerie výtvarných umění Cheb	10.370.000	11.501.676	9.964.000	10.422.955	10.078.000	10.645.710	8.700.000	9.185.292	39.112.000
	1.131.676		458.955		567.710		485.292		2.643.633
Galerie 4 galerie fotografie Cheb	2.490.000	3.847.137	2.548.000	3.734.315	2.400.000	3.408.601	2.300.000	3.641.900	9.738.000
	1.357.137		1.186.315		1.008.601		1.341.900		4.893.953
Příspěvek zřizovatele celkem PO	78.896.200		74.698.000		75.712.802		75.188.972		304.495.974
Vlastní podíl PO celkem	12.145.510		10.584.934		12.168.628		14.990.435		49.889.507

Zdroj: OKPPLaCR

Pozn.:

V roce 2008 a 2009 působila všechna krajská muzea v instituci Krajské muzeum Karlovarského kraje, p.o.

Rozpočet KMKK v roce 2008 byl 32.716.000Kč a v roce 2009 byl 31.722.000Kč. Rozpočty u jednotlivých muzeí jsou v roce 2008 a 2009 pro porovnání s vlastními příjmy průměrovány.

Celkový rozpočet všech PO v roce 2011 zkrsluje navýšení v GU Karlovy Vary, díky otevření pobočky Becherova vila.

Investice realizované příspěvkovými organizacemi Karlovarského kraje v kultuře

Jednou z důležitých aktivit, které je nutné započítat do celkových finančních prostředků vkládaných Karlovarským krajem do oblasti kultury, jsou investice - viz Tabulka č. 5.

Tabulka č. 5 - Investice realizované krajskými příspěvkovými organizacemi v kultuře v letech 2008 – 2011 (v korunách)

Příspěvková organizace	Rok			
	2008	2009	2010	2011
Krajská knihovna	-	-	1.100.000	726.475
Muzeum Karlovy Vary	KMKK	KMKK	324.000	5.133.000
Galerie umění Karlovy Vary	250.000	-	-	450.000
Muzeum Sokolov	KMKK	KMKK	800.000	995.855
Muzeum Cheb	KMKK 23.809.896	KMKK 24.406.884	300.000	345.332
Galerie výtvarného umění Cheb	1.700.000	2.795.000	131.134	515.000
Galerie 4 Cheb	-	2.000.000	-	-
Investice celkem	25.759.896	29.201.884	2.655.134	8.165.662
Investice celkem-vložené krajem	13.871.785	14.009.277	2.655.134	8.165.662

Zdroj: OKPPL a CR

Pozn.:

KMKK – Krajské muzeum Karlovarského kraje – sloučená muzea

V částce 23.809.896 Kč zahrnuta dotace z ROP ve výši 11.888.111 – Stavební úpravy budovy školy na centrální depozitář Krajského muzea Karlovarského kraje v Chebu. V částce rovněž zahrnut nákup statku Milíkov – 4.381.000 Kč.

V částce 24.406.884 zahrnuta dotace ROP ve výši 15.192.607 Kč Stavební úpravy budovy školy na centrální depozitář Krajského muzea Karlovarského kraje v Chebu.

SWOT analýza současného stavu muzeí a galerií zřizovaných Karlovarským krajem

Silné stránky	Slabé stránky
Početný a jako celek kvalitní sbírkový fond, který je nejen významnou součástí kulturního dědictví Karlovarského kraje, ale také kulturního dědictví České republiky, i kulturního dědictví evropského. (9)	„Nepříznivě se vyvíjející poměr mezi neustále se zvyšujícími náklady na provoz muzeí a galerií (tzv. režijní náklady včetně mezd) a objemem finančních prostředků, které lze použít na akviziční, prezentační a publikační činnost a na práci s veřejností.“ (9)
Existence muzeí a galerií ve významných sídlech kraje, spravujících a využívajících sbírky ve vlastnictví kraje a měst.	„Rozdílný přístup k plnění základních funkcí muzeí a galerií, někdy nepochopení smyslu a významu muzeí a galerií, nekompetentní zásahy do řízení muzeí a galerií.“ (9)
„Dobrá úroveň právní ochrany sbírek muzejní povahy, existence unikátní databáze sbírek (Centrální evidence sbírek).“ (9)	Potenciál bohatých sbírek není optimálně využíván. Jen obtížně se prosazují moderní metody prezentování sbírek a poznatků z nich získaných (např. hologramové projekce ve stálých expozicích nebo digitalizace sbírkových předmětů).
Postupné zvyšování kvality prostředí, v němž jsou sbírky uchovávány, a kvality zabezpečení sbírek proti krádežím, vloupáním i před nepříznivými vlivy prostředí (9) (Nový depozitář Muzea Cheb).	
Dobrá úroveň muzejních výstav, atraktivních muzejních programů (např. Festival muzejních nocí) a muzejních i galerijních publikací. (9)	Potenciál muzeí a galerií by mohl více přispívat k celoživotnímu vzdělávání obyvatel.
„Schopnost muzeí a galerií zpracovávat projekty pro využití finančních prostředků státního rozpočtu a z evropských fondů.“ (9)	Nevyhovující nebo současným požadavkům neodpovídající prostory některých organizací (Galerie 4, Muzeum Sokolov).
Koncentrace bohatých sbírek krajem zřizovaných muzeí a galerií na malém území.	Náročnost některých objektů, ve kterých jsou umístěny krajské kulturní organizace, na provoz a na údržbu (památkově chráněné objekty).
	Sbírkotvorná činnost neodpovídá moderním poznatkům a požadavkům, je nahodilá a nekoordinovaná. Vzhledem k současné ekonomické situaci je obtížné zpracovat koncepcí či strategické záměry této činnosti. (9)

Příležitosti	Hrozby
<p>Byly vytvořeny základní podmínky k tomu, aby se instituce, které z hlediska bohatosti a kvality svých sbírek bezesporu patří k významným muzeím v České republice, staly neméně významnými také z hlediska poskytovaných veřejných služeb. (9)</p> <p>Zejména budova Císařských lázní v Karlových Varech (po dokončení revitalizace) a zpřístupnění dolu Jeroným jsou jedinečnou příležitostí, jak výrazně zvýšit zájem o krajské muzejnictví a zlepšit jeho konkurenceschopnost v rámci České republiky i v rámci středoevropského regionu.</p>	<p>„Neschopnost oboru zaměstnat (zaplatit) kvalitní odborníky“ (9)</p> <p>„Nekompetentní zásahy ze strany zřizovatele“ (9)</p> <p>„Neschopnost oboru konkurovat na trhu s kulturními statky“ (9) – nemožnost využívání příležitostí.</p> <p>„Nedostatečné využívání muzejních sbírek jako pramenů přírodních a společenských věd.“ (9)</p>
<p>„Muzea a galerie mají stále možnost, i když výjimečně, získat mimořádně cenné kulturní statky z vlastnictví sběratelů, případně vydané potomkům původních majitelů v rámci restitucí, do svých sbírek.“ (9)</p>	<p>Občasná tendence snižování nároků na výstupy činnosti muzeí ve snaze posunout muzea a galerie směrem k laciné komerční zábavě. (9)</p>
<p>„Prostřednictvím postupné digitalizace sbírek mají muzea a galerie možnost oslovit i tu část veřejnosti, která nepatří k pravidelným návštěvníkům a tím zvýšit zájem o kulturní dědictví.“ (9)</p>	<p>Posuzování oprávněných požadavků resortu kultury jako méně významných ve srovnání s oprávněnými požadavky jiných resortů. (9)</p>
<p>„Pokusit se o lepší využití vzdělávacího potenciálu muzeí a galerií.“ (9)</p>	<p>Vzhledem k neodpovídající úrovni stálých expozic v muzeích pokles zájmu s následkem snížené návštěvnosti. (9)</p>
<p>Možnost využití potenciálu návštěvníků kraje pro návštěvu expozic ve všech krajských institucích – návštěvnická karta.</p>	

Plnění úkolů v hlavních činnostech příspěvkových organizací

Přestože se ekonomická situace v posledních třech letech vyvíjela pro kulturní instituce nepříznivě, snaží se vedení krajských muzeí, galerií i krajské knihovny svoji činnost vykonávat v souladu s hlavním posláním, daným zřizovacími listinami.

Krajské kulturní instituce plní úkoly v oblasti prezentační, kulturně-výchovné, vědecko-výzkumné, publikační i v oblasti dalších aktivit. Problém, který je dlouhodobý a neustále se prohlubuje kvůli nedostatku finančních prostředků, je minimalizace jedné ze základních funkcí paměťových organizací – akviziční činnost. Přesto se vedení muzeí a galerií snaží získat do svých sbírek exponáty, jednak prostřednictvím sponzorů, nebo jako dary mecenášů a sběratelů umění.

Návštěvnost v příspěvkových organizacích a tržby ze vstupného

Dokladem úspěšného vedení muzeí a galerií jsou rovněž dva velmi důležité ukazatele svědčící o dobré strategii. Těmito ukazateli jsou počet návštěvníků a příjem z tržeb a doplňkových činností. Oba tyto údaje mají ve sledovaném období stoupající tendenci (viz Tabulka č. 6 a Tabulka č. 7). Otázkou ovšem zůstává, do jaké míry bude tento pozitivní trend udržitelný ve zhoršujících se finančních podmínkách.

Tabulka č. 6 - Tržby ze vstupného v příspěvkových organizacích v kultuře, zřizovaných Karlovarským krajem v letech 2008 - 2011

Příspěvková organizace	Tržby ze vstupného			
	2008	2009	2010	2011
Krajská knihovna Karlovy Vary	-	-	-	-
Galerie umění Karlovy Vary	209.000	201.305	219.495	327.815
Muzeum Karlovy Vary	334.000	567.000	497.000	820.000
Muzeum Sokolov	265.735	262.640	393.585	397.750
Muzeum Cheb budova muzea	388.886	331.877	515.590	761.797
Muzeum Cheb - Chebský hrad	463.059	435.997	607.314	889.850
Galerie výtvarného umění Cheb	106.835	76.985	136.180	142.815
Galerie 4 – galerie fotografie v Chebu	89.629	129.982	110.368	149.340
Tržby příspěvkových organizací celkem	1.857.144	2.005.786	2.479.532	3.489.367

Zdroj: OKPPLaCR

Pozn:

Muzeum Cheb - Správa Chebského hradu ukončena k 31. 12. 2011

Pozitivní vývoj vykazuje i činnost, která úzce souvisí s plněním základních činností kulturních organizací a s doplňováním financí do výše potřebného rozpočtu. Touto činností jsou přednášky, besedy, semináře, koncerty, a to nejen pro dospělé příznivce kulturního dění, ale i pro děti a mládež (viz Tabulka č. 7).

Tabulka č. 7 - Počet doplňkových akcí, návštěvnost doplňkových akcí a návštěvnost expozic v příspěvkových organizacích Karlovarského kraje

	Počet akcí			Z toho pro děti			Počet návštěvníků						Počet návštěvníků expozic / knihovny **			
	2008			2009			2010			2011			2008	2009	2010	2011
Krajská knihovna Karlovy Vary	652	238	*	535	168	10 187	635	261	11 615	621	250	12 105	147 296 330 018	140 355 222 929	145 187 269 441	155 287 257 503
Galerie umění Karlovy Vary	155	131	5 383	133	100	4 412	131	98	4 817	242	183	8 042	11 630	10 505	10 570	15 437
Muzeum Karlovy Vary	47	11	3 074	25	5	958	25	5	1 240	41	6	1 494	20 574	24 969	20 298	25 463
Muzeum Sokolov	48	31	6 537	49	17	2 899	58	14	1 599	98	57	4 636	10 521	14 504	14 305	15 167
Muzeum Cheb	254	183	16 905	303	220	14 882	255	158	13 152	233	162	14 186	15 136	12 642	8 435	14 186
Galerie výtvarného umění Cheb	*	212	4 216	*	105	2 054	*	206	3 825	*	156	2 921	8 374	5 410	8 194	5 851***
Galerie 4 – galerie fotografie v Chebu	6	3	579	5	2	511	5	3	518	6	3	515	7 820	7 406	6 948	7 147

Zdroj: Dotazníkové šetření

Pozn:

* Tyto údaje nebyly evidovány.

** Zde jsou uvedeny dva údaje: návštěvnost fyzická a návštěvnost celkem (vč. virtuální návštěvnosti).

*** V roce 2011 došlo ke změně evidence vstupného, návštěvníci začali platit jednu vstupenku do celého prostoru.

Kulturní instituce, soubory a činnosti v oblasti kultury

Vývoj kultury v období let 2008 – 2011 měl své negativní i pozitivní stránky. V průběhu tohoto období se i v kultuře projevila krize, která zasáhla do všech oblastí života společnosti. Po roce 2009 se naplno projevil úbytek finančních prostředků vkládaných do neživé i živé kultury.

Karlovarský kraj v uplynulém období podpořil kulturní sféru podstatným způsobem. Kulturní instituce zřizované krajem stále plní svoje poslání a z příspěvků poskytovaných z rozpočtu Karlovarského kraje do oblasti kultury bylo podpořeno mnoho desítek větších či menších hodnotných kulturních akcí.

Nepříznivá ekonomická situace se stejně jako v krajských příspěvkových organizacích projevila i v příspěvkových organizacích v kultuře, zřizovaných městy a obcemi.

I přes nepříznivý vývoj ekonomiky se v kulturním dění Karlovarského kraje objevily některé významné pozitivní kulturní počiny např.:

- Bylo otevřeno Kulturní centrum Svoboda v Chebu, které zajišťuje pro Město Cheb významné kulturní a společenské akce – Mezinárodní festival dechových orchestrů mladých FIJO, Reprezentační ples města, Chebské varhanní léto, Chebské kulturní léto, Valdštejnské slavnosti, zahájení turistické sezóny atd.
- V Karlovarském městském divadle byly podniknuty první kroky pro obnovení stálé profesionální scény.
- Bylo obnoveno letní kino v Karlových Varech.
- Výrazným způsobem vzrostla nabídka kulturních programů v Přírodním amfiteátru v Lokti pod hradem.
- Rozšířila se nabídka kulturních akcí na Statku Bernard v Královském Poříčí, zaměřená na tradiční lidová řemesla.

Významné kulturní aktivity se odehrávaly a odehrávají v hotelích a hotelových komplexech. Příkladem jsou např. Grandhotel Pupp v Karlových Varech, hotel Imperial v Karlových Varech, Lázeňský hotel Nové lázně v Mariánských Lázních, Společenský dům Casino ve Františkových Lázních nebo hotel Krakonoš v Mariánských Lázních, jehož vedení pořádá od roku 2009 „Svatováclavské setkání lidí dobré vůle“, za účasti hodnostářů církví působících na území České republiky. Tato významná kulturní a společenská událost je doprovázena celodenním bohatým kulturním programem s hojnou účastí veřejnosti z celého kraje i mimo něj.

Divadla a orchestry

Na území Karlovarského kraje působí 5 významných profesionálních těles. Jsou to dva symfonické orchestry a tři divadla.

Karlovarské městské divadlo – obecně prospěšná společnost (10)

Tato obecně prospěšná společnost vznikla 4. 12. 2008 a jejím zakladatelem je Město Karlovy Vary.

V současné době je úspěchem uskutečnění čtyř premiér. Podařilo se dokázat, že vznikající činohra bude životaschopná, že lze znovuobnovit stálý divadelní soubor Karlovarského

městského divadla. Soubor odehrál i několik úspěšných zájezdů, hrál na Festivalu smíchu v Pardubicích a zcela vyprodal představení při hostování v Praze.

Úspěchem je rovněž spolupráce se ZŠ a ZUŠ Karlovy Vary. Vzniklo zde několik velmi zajímavých projektů, které jsou kladně hodnoceny i mimo Karlovarský kraj. Víla Ohře (2011), Mistr Jazzu (2012) a každoroční krajská přehlídka scénického tance mládeže a dospělých „Tanec, tanec“.

V Karlovarském městském divadle se každoročně na podzim koná velmi úspěšný festival „BEST FEST“- *„Příznivci přehlídky nejlepších českých divadel a umělců se mohou těšit na inscenace, které se staly senzací uplynulé sezóny nebo jsou divadelními hity dokonce již několik let.“*

Západočeské divadlo v Chebu, příspěvková organizace (11)

V roce 1992 se stalo zřizovatelem Západočeského divadla Město Cheb. Od roku 1999 je chebský soubor zván k účasti na přehlídkách profesionálních divadel České divadlo v Praze.

V letošní 52. sezóně dobře má Západočeské divadlo v Chebu na repertoáru 16 divadelních her, z toho 2 pohádky. V roce 2013 uvede divadlo 4 premiéry, v angažmá má 20 stálých herců.

Letos v říjnu se uskuteční již 17. ročník přehlídky „Divadlo jednoho herce“, kterou Západočeské divadlo pořádá jako bienále.

Karlovarský symfonický orchestr, příspěvková organizace (12)

Karlovarský symfonický orchestr zahájil v září roku 2012 již 178. koncertní sezonu. Karlovarský symfonický orchestr hostuje pravidelně nejen na koncertních pódiiích v České republice (mj. na festivalu Pražského jara), ale také v zahraničí, především v Německu a v dalších evropských státech.

Ze stálých dirigentů se na profilu tělesa výrazně podíleli Václav Neumann, Vladimír Matěj, Josef Hercl, Radomil Eliška a Douglas Bostock, V letech 2004 až 2009 působil jako umělecký šéf KSO Prof. Jiří Stárek. Od července 2011 zastává pozici šéfdirigenta orchestru Francouz Martin Lebel.

Karlovarský symfonický orchestr hraje v obsazení 50 - 70 členů. Má 2 abonentní řady, pořádá mimořádné koncerty a kolonádní koncerty.

K významným festivalům patří Beethovenovy dny a Dvořákův karlovarský podzim.

Západočeský symfonický orchestr Mariánské Lázně, obecně prospěšná společnost (13)

V Mariánských Lázních sídlí nejstarší symfonický orchestr v českých zemích – Západočeský symfonický orchestr. Jeho historie je spjatá s počátkem zdejších lázní a jako rok vzniku stálého hudebního tělesa v Mariánských Lázních je udáván rok 1821. Za tuto dlouhou dobu se zde vystřídal mnoho dirigentů a hudebníků a orchestr přestál různé změny. Poslední velká změna přišla v roce 2001, kdy se ZSO stal obecně prospěšnou společností, jejímž zakladatelem je město Mariánské Lázně. Celoroční provoz orchestru sestává z abonentních symfonických koncertů, během letní lázeňské sezóny vystupuje pravidelně orchestr na kolonádě, tradiční je spolupráce s několika vysokými hudebními školami, z Prahy, Výmaru, Zürichu, Norimberku ve formě dirigentských kurzů. Významnou náplní činnosti jsou koncerty

pro školy nebo koncerty pro děti a rodiče. Orchester je též úzce spjat padesátiletou tradicí s renomovaným Festivalem F. Chopina.

Od roku 2011 stojí v čele mariánskolázeňských symfoniků šéfdirigent a ředitel Martin Peschík.

Tradiční cyklus abonentních koncertů je tvořen deseti koncerty, vždy od září do června následujícího roku a jedná se o to nejlepší v celkové programové nabídce koncertů ZSO.

I přes stále nepříznivou finanční situaci orchestru se ceny předplatného nezvyšují a pořízení ABO vstupenky je tak velice výhodné. Např. karta KLUB ZSO za 2000 Kč umožňuje držiteli navštívit všechny koncerty, které ZSO během roku pořádá ve Společenském domě Casino, nebo v Městském divadle - tzn. cca 40 koncertů vážné hudby.

Karlovarské hudební divadlo, Mgr. Libor Balák (14)

Karlovarské hudební divadlo působí 25 let.

Hlavní činností Karlovarského hudebního divadla je pořádání divadelních představení pro děti a mládež a animační aktivity pro děti a rodiče. Představení divadla jsou v posledních dvou letech často využívána v programu Děti, mládež a kultura – především pro děti z mateřských a základních škol.

Karlovarské hudební divadlo má v současné době na repertoáru 56 inscenací. V roce 2013 připravuje divadlo tři premiéry.

Muzea

Na území Karlovarského kraje působí, kromě muzeí zřizovaných krajem, některé další kulturní instituce. Jsou jimi především tři významná městská muzea, v Mariánských Lázních, ve Františkových Lázních a v Aši.

Městské muzeum Mariánské Lázně (15)

Muzeum, které sídlí ve významném objektu na Goethově náměstí, se zaměřuje na historii a vývoj Mariánskolázeňského regionu. V roce 1996 vznikla s přispěním Ministerstva kultury ČR a Léčebných Lázní a.s. balneologická expozice. V roce 1999 byla otevřena nová goethovská expozice a v letech 2002 - 2003 nová přírodovědná expozice. Obě dvě jsou dodnes neoddělitelnou součástí expozičních celků muzea. Součástí expozic muzea je Anglikánský kostel, v němž jsou pravidelně pořádány komorní výstavy.

Městské muzeum Františkovy Lázně (16)

Muzeum sídlí od roku 2008 v rekonstruované budově - původně "Hasičský dům" v Dlouhé ulici v blízkosti Labutího jezírka. Jsou zde instalovány nové expozice dokumentující historii Františkových Lázní, historii lázeňství od objevení Františkova pramene, historie léčebných balneologických metod, dějiny farmacie, architektury, významné osobnosti Františkových Lázní, dějiny stáčení minerálních pramenů a mnoho dalších zajímavostí. Pobočkami muzea jsou Hrad Seeberg a Národní přírodní rezervace SOOS.

Knihovna a Muzeum Aš (17)

Organizace Knihovna a Muzeum Aš vznikla po zániku příspěvkové organizace Muzeum Aš, kdy došlo k převodu předmětu činnosti Muzea Aš na Městskou knihovnu Aš a následně změně názvu knihovny na nový název Knihovna a Muzeum Aš.

Pracovníci muzea se snaží (spolu s dotačním oddělením Městského úřadu Aš) získat v sousedním Německu partnera pro podání žádosti o dotaci na vytvoření nových expozic. Spolu s partnerem z města Mylau byla podána žádost na Cíl 3 na rekonstrukci bývalé hasičské zbrojnice a zřízení národopisné expozice. Rovněž probíhají jednání s partnerem z německého města Plauen, který projevil zájem o spolupráci na textilní expozici. Ve spolupráci s tímto partnerem se podařilo podat žádost o dotaci. Z malého projektu z fondu přeshraniční spolupráce vznikla dlouhodobá výstava Aš na stole a na zdi, která přibližuje zlomek historie města Aš.

Knihovny (18)

Knihovny v Karlovarském kraji jsou v dostupnosti kultury zcela nenahraditelným fenoménem. Systém, ve kterém je zapojeno celkem 121 knihoven, je zárukou dostupnosti veřejných služeb ve dvou základních oblastech, knihovnické – především půjčování knih a informačních – poskytovaných hlavně prostřednictvím internetu. Krajská knihovna Karlovy Vary, Městská knihovna v Chebu a Městská knihovna v Sokolově plní **regionální funkce knihoven (7)**, poskytované podle § 2 písm. h) zákona č. 257/2001 Sb. Regionální funkce mají také další, zcela nenahraditelnou úlohu, kterou je vyrovnání rozdílů poskytovaných služeb ve větších městech a menších obcích.

Krajská knihovna Karlovy Vary, která obsluhuje 11 profesionálních knihoven¹ a 42 neprofesionálních knihoven² v okrese Karlovy Vary. Pověřená knihovna³ Městská knihovna v Chebu, která obsluhuje 10 profesionálních a 23 neprofesionálních knihoven v okrese Cheb a pověřená Městská knihovna Sokolov obsluhující 12 profesionálních a 20 neprofesionálních knihoven v okrese Sokolov. S pověřenými knihovnami má Krajská knihovna Karlovy Vary uzavřeny smlouvy o přenesení výkonu regionálních funkcí od roku 2005. Regionální funkci knihoven, poskytovanou podle § 2 písm. h) zákona č. 257/2001 Sb. Krajskou knihovnou Karlovy Vary, má povinnost zajistit ze svého rozpočtu Karlovarský kraj.

Tabulka č. 8 - Vývoj výše poskytovaných prostředků na Regionální funkce knihoven v letech 2007 – 2011

Rok	Prostředky celkem	Krajská knihovna Karlovy Vary	Pověřená knihovna Cheb	Pověřená knihovna Sokolov
2007	4 006 000	2 150 000	860 000	996 000
2008	4 049 000	2 193 000	860 000	996 000
2009	3 863 400	2 193 000	774 000	896 400

¹ Profesionální knihovna – každá knihovna poskytující veřejné knihovnické a informační služby ve smyslu zák. č. 257/2001 Sb. a veřejnosti přístupná v časovém rozsahu větším než 15 hodin týdně.

² Neprofesionální knihovna – je základní knihovna zpravidla zřízená obcí, veřejnosti přístupná do 15 hodin týdně. Praktickou knihovnickou a informační činnost vykonává neprofesionální (dobrovolný) knihovník.

³ Pověřená knihovna – knihovna, na kterou Krajská knihovna přenáší výkon regionálních funkcí.

2010	3 670 000	2 000 000	774 000	896 000
2011	3 656 000	1 800 000	860 000	996 000

Zdroj: OKPPLaCR

Profesionální knihovny působící v Karlovarském kraji:

Okres Karlovy Vary: MK Bochov, MK Dalovice, MěK Jáchymov, MK Hroznětín, MěK Karlovy Vary, MěK Nejdek, MěK Nová Role, MěK Ostrov, MěK Teplá, MěK Toužim, MěK Žlutice

Okres Sokolov: MěK Březová, MěK Habartov, MěK Horní Slavkov, MěK Chodov, MK Královské Poříčí, MěK Kraslice, MěK Kynšperk nad Ohří, MěK Locket, MK Lomnice, MěK Nové Sedlo, MěK Rotava

Okres Cheb: MěK Aš, MěK Františkovy Lázně, MK Hazlov, MěK Hranice, MěK Lázně Kynžvart, MěK Luby, MěK Mariánské Lázně, MěK Plesná, MěK Skalná

Neprofesionální knihovny působící v Karlovarském kraji:

Okres Karlovy Vary: Abertamy, Bečov, Boží Dar, Božičany, Brť, Březová, Děpoltovice, Hájek, Horní Blatná, Chyše, Jakubov, Kolová, Krásné Údolí, Kyselka, Merklín, Mezirolí, Mírová, Nové Hamry, Novosedly, Otovice, Otročin, Pernink, Pila, Potůčky, Pšov, Sadov, Smolné Pece, Stanovice, Stráž nad Ohří, Stružná, Šemnice, Sedlečko, Štědrá, Útvina, Valeč, Velichov, Verušičky, VÚ Hradiště – Albeřice, VÚ Hradiště - Bražec, Vojkovice, Vrbice, Vysoká Pec

Okres Sokolov: Citice, Bukovany, Dasnice, Dolní Nivy, Dolní Rychnov, Jindřichovice, Josefov, Kaceřov, Krajková, Krásno, Libavské Údolí, Nová Ves, Oloví, Rovná, Stříbrná, Svatava, Šabina, Šindelová, Vintířov, Vřesová

Okres Cheb: Dolní Žandov, Drmoul, Křížovatka, Libá, Lipová, Milhostov, Milíkov, Mnichov, Nebanice, Nový Kostel, Odrava, Ovesné Kladruby, Podlesí, Stará Voda, Trstenice, Třebeň, Tři Sekery, Tuřany, Valy, Velká Hleďsebe, Vlkovice, Vojtanov, Zádub

Kromě pověřených knihoven, profesionálních i neprofesionálních knihoven, působí v Karlovarském kraji také knihovny specializované.

Specializované knihovny působící v Karlovarském kraji:

Galerie výtvarného umění v Chebu, p.o. Karlovarského kraje, Zámecká knihovna - zámek Kynžvart, Muzeum AŠ, Městské muzeum Františkovy Lázně, Městské muzeum Mariánské Lázně, Knihovna Muzea Cheb, p.o. Karlovarského kraje, Knihovna Muzea Karlovy Vary, p.o. Karlovarského kraje, Knihovna Muzea Sokolov, p.o. Karlovarského kraje, Knihovna humanitních věd Křesťanské akademie Karlovy Vary, Knihovna Kláštera premonstrátů Teplá, Lékařská knihovna nemocnice Cheb, Lékařská knihovna nemocnice Karlovy Vary, Knihovna Obchodní akademie, vyšší odborné školy cestovního ruchu a jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky v Karlových Varech, Knihovna Střední keramické a sklářské školy Karlovy Vary.

Karlovarský kraj vlastní dva velmi vzácné soubory knih – unikátní soubory historických odborných publikací – Balneologickou knihovnu, uloženou v Krajské knihovně Karlovy Vary

a Latinskou knihovnu, uloženou v Královské mincovně v Jáchymově. Oba tyto ucelené soubory knih patří mezi kulturní poklady Karlovarského kraje.

Základní umělecké školy

Základní umělecké školy mají rozhodující vliv na rozvoj osobnosti nejmladší generace v celé široké oblasti umění – hudbě, tanci, výtvarnému i dramatickému umění. V základních uměleckých školách vyrůstají budoucí uchazeči o vyšší umělecké vzdělání a jejich pozdější absolventi, kteří mohou po ukončení studia a návratu do rodného kraje zásadním způsobem ovlivňovat kulturní dění v regionu, buď jako členové různých uměleckých těles a souborů nebo jako pedagogové.

V souvislosti s činností základních uměleckých škol působí v Karlovarském kraji Krajská umělecká rada základních uměleckých škol. Její hlavní úlohou a náplní práce na všech stupních se v současné době stává spolupráce na tvorbě rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání.

V Karlovarském kraji působí základní umělecké školy nejen ve velkých městech kraje, jako jsou Karlovy Vary, Sokolov, Cheb nebo Ostrov, působí rovněž ve městech s menším počtem obyvatel.

Základní umělecké školy (ZUŠ) působící na území Karlovarského kraje:

ZUŠ Nová Role, ZUŠ Kraslice, ZUŠ Chodov, ZUŠ Horní Slavkov, ZUŠ Roberta Schumanna Aš, ZUŠ Ostrov, ZUŠ Josefa Labitzkého Bečov nad Teplou, ZUŠ Fryderyka Chopina Mariánské Lázně, ZUŠ Žlutice, ZUŠ Nejdek, ZUŠ Teplá, ZUŠ Jindřicha Jindřicha Cheb, ZUŠ Kynšperk nad Ohří, ZUŠ Františkovy Lázně, ZUŠ Antonína Dvořáka Karlovy Vary, ZUŠ Sokolov, ZUŠ Luby, ZUŠ Toužim, ZUŠ Chodov, ZŠ a ZUŠ Karlovy Vary, Šmeralova, ZUŠ Habartov. (19)

Kulturní domy a centra

Nezastupitelnou roli v kulturním dění, především v oblasti živé kultury, mají kulturní domy (domy kultury, kulturní centra), které působí v mnoha větších, ale i menších sídlech kraje. Stejně jako v minulosti i v současné době zaujímají jedno z nejvýznamnějších míst v oblasti podpory a zajišťování mnoha kulturních aktivit. Ve většině měst a obcí jsou kulturní domy provozovány jako příspěvkové organizace.

V některých případech kulturní domy (centra) často spolupracují nebo jsou propojeny s dalšími kulturními zařízeními, kterými jsou nejčastěji muzea, knihovny, kina, domy dětí a mládeže, základní umělecké školy apod. Rozsah činnosti kulturního domu (centra) závisí především na velikosti obce (města) a finančních možnostech daného samosprávného celku.

Předmětem činnosti kulturních domů (center) je uspokojování potřeb občanů v oblasti kultury, vzdělávání, osvěty a společenského života. Často také podporují zájmovou uměleckou tvorbu v místě nebo regionu, podporují a propagují místní kulturu, lidové tradice, zvyky a folklór. Na mnoha místech spolupracují se zájmovými sdruženími a podporují je – např. amatérské divadelní soubory, amatérské taneční soubory atd.

Kulturními zařízeními s dlouhodobě vysokou úrovní pořádaných kulturních pořadů jsou například Hornický dům – Městský dům kultury v Sokolově, který disponuje divadelním sálem a velkým sálem pro pořádání společenských událostí. Velké pozitivum kulturního

domu v Sokolově spočívá v tom, že poskytuje přijatelné podmínky pro působení mnoha amatérských souborů, které dosahují ve své činnosti mimořádných úspěchů, např. Taneční skupina Mirákl, o.s., nebo Divadlo bez zákulisí, o.s. Dalšími významnými kulturními zařízeními, která nabízejí obyvatelům kulturní programy na vysoké úrovni, jsou Dům kultury v Ostrově, jehož nabídka poskytování kulturních programů veřejnosti je obdobná jako v Sokolově, nebo Kulturní a společenské středisko (dále jen KASS) Chodov, které nabízí kulturní programy ve společenském sále a v kině Malá scéna. KASS Chodov rovněž spravuje kostel sv. Vavřince a provozuje Galerii u Vavřince.

Bohatou kulturní nabídkou disponuje mnoho dalších kulturních zařízení v regionu, např. v Aši, Kraslicích, Nejdku, Jáchymově, Kynšperku nad Ohří, Toužimi, Teplé, v Březové u Sokolova, Horním Slavkově, Novém Sedle, Nové Roli, Žluticích, Lubech nebo Dolním Žandově.

Z výčtu kulturních domů a kulturních center působících v Karlovarském kraji je patrné, že místní samosprávy chápou, jak významnou roli v kultuře tato zařízení zaujímají, a proto jsou i nadále tato zařízení, i přes složitost současné ekonomické situace, z městských a obecních rozpočtů finančně podporována.

I přes toto pozitivní konstatování působí v některých sídlech Karlovarského kraje kulturní domy, které nejsou pro nevhodnou kvalitu prostor a zastaralost vybavení vhodné pro pořádání kulturních akcí a dalších aktivit.

Kina

Událostí uplynulého období let 2008–2012 se v nabídce filmového umění stalo zahájení promítání některých kin technologií trojrozměrného zobrazení – 3D projekcí, nejprve v Sokolově kino Alfa, později kino Svět v Chebu a rovněž kino Čas v Karlových Varech. Lze konstatovat, že klasická kina, byť vybavená digitální technikou, ve srovnání se sály disponujícími 3D technologií nemají tak vysokou návštěvnost. Od roku 2009, kdy sokolovské kino Alfa začalo s promítáním filmů ve 3D, se návštěvnost více než dvojnásobně zvýšila. (20) I přes zřetelný úspěch zavedení 3D technologie, který se projevil zvýšenou návštěvností a nárůstem tržeb, existují provozovatelé kin i diváci, kteří dávají stále přednost „klasické“ kvalitní digitální projekci. Projekci 3D považují za přechodný módní trend, který je navíc pro některé diváky příliš náročný na vnímání.

Významným kulturním počinem roku 2011 bylo obnovení a znovuuvedení do provozu letního kina v Karlových Varech, významného přírodního amfiteátru s bohatou historií promítání filmů v rámci karlovarských mezinárodních filmových festivalů. Kino bylo dlouhá léta mimo provoz, hrozila jeho likvidace, prodej a zástavba jednoho z nejcennějších pozemků v Karlových Varech, určeného pro kulturní využití obyvatel města Karlovy Vary i celého regionu.

Mimořádnou roli ve výčtu kin, působících na území Karlovarského kraje, má festivalové kino provozované v době konání mezinárodního filmového festivalu ve Velkém sálu lázeňského hotelu Thermal. Díky projekcím, které probíhají v období deseti dnů konání festivalu celý den, je tento multifunkční sál nejnavštěvovanějším kinem regionu.

Kina působící ve městech a obcích Karlovarského kraje:

Březová – kino Admira, Františkovy Lázně – Císařské lázně, Kino Habartov, Kino Horní Blatná, Horní Slavkov – Městské kino Horní Slavkov, Cheb – 3D kino Svět, Art kino, Chodov – Kulturní a společenské středisko Chodov – 3D Kino Malá Scéna, Jáchymov – kino Radium,

Karlovy Vary – 3D kino Čas, Letní kino, Kino Drahomíra, Kino Kraslice, Kino Kynšperk nad Ohří, Kino Kyselka, Kino Loket, Mariánské Lázně – kino Slavia, Kino Nejdek, Nová Role – Kino Bohemia, Ostrov – Dům kultury – Kinokavárna, Kino Pernink, Kino Plesná, Sokolov – 3D kino Alfa, Ekokino, Kino Žlutice. (21)

Hvězdárna a planetárium

Hvězdárna Karlovy Vary

Městská hvězdárna Karlovy Vary je specializovanou institucí, která pravidelně pořádá populárně - vzdělávací akce v oblasti astronomie a příbuzných věd. Systematicky se věnuje odborně - výzkumné a pozorovatelské činnosti. Jejím cílem je přiblížit poznávání vesmíru všem, kteří touží blíže poznat jeho tajemství.

Hvězdárna disponuje novým hlavním robotickým dalekohledem. Rovněž bylo instalováno několik nových zařízení na pozorovatelnu hvězdárny, včetně ovládání a provozování nového hlavního dalekohledu o průměru 40–50 cm přes internet. Cílem pro nejbližší budoucnost je vytvoření pozorovatelského týmu, který se bude zabývat samotným pozorováním v noci, ale také další důležitou činností – zpracováváním pozorovaných dat.

Hvězdárna pravidelně pořádá následující programy:

- přednášky o aktuálním dění na obloze i na Zemi a odpolední prohlídky hvězdárny pro lázeňské hosty, turisty a další zájemce nazvané Astronomický horoskop
- pohádkové astronomické programy a odpolední prohlídky hvězdárny pro děti i dospělé
- pohádkové večerní pozorování pro děti. Pozorování pro děti je zaměřeno na pozorování jasnějších objektů na obloze – Měsíce, planet i jasných mlhovin.
- odborněji zaměřené večerní pozorování oblohy – doporučený minimální věk je 10 let. Program nabízí odborněji laděný výklad a pozorování i těch nejslaběji viditelných objektů v dalekohledu. (22)

Planetárium Gymnázia Cheb

V roce 2012 bylo v Gymnáziu Cheb uvedeno do provozu malé planetárium, jehož promítací zařízení umí vytvořit iluzi skutečné hvězdné oblohy. Sloužit bude především žákům chebského gymnázia. Planetárium, které pojme 50 návštěvníků, může ale využívat také veřejnost. (23)

Neprofesionální soubory

Bohatou kulturní činností vyvíjely v uplynulém období neprofesionální soubory, některé s částečnou finanční podporou Karlovarského kraje, směřovanou např. do podpory amatérských divadelních přehlídek.

Nejvýznamnější divadelní přehlídkou v Karlovarském kraji je Žlutické divadelní léto - výběrová oblastní přehlídka divadelních souborů pro amatérské divadelní kolektivy mající sídlo v obci, která nemá víc jak 5 000 obyvatel a není součástí většího správního celku. Přehlídka zajišťuje výběr inscenací na národní přehlídku venkovských divadelních souborů Krakonošův divadelní podzim ve Vysokém nad Jizerou, konanou každoročně obvykle v první polovině října. V roce 2013 proběhl již 42. ročník této významné kulturní události, pořádané každoročně v měsíci červnu.

Další významnou přehlídkou amatérských divadelních souborů je již tradiční Sokolovská čurda. V roce 2013 proběhl již 11. ročník.

Mezi nejznámější a také nejúspěšnější amatérské divadelní soubory působící v Karlovarském kraji patří Divadelní studio D3 Karlovy Vary, sokolovský Divadelní soubor Konvalinky a další sokolovské Divadlo bez zákulisí, o.s. (v roce 2012 získalo Divadlo bez zákulisí hlavní cenu na Západočeské oblastní přehlídce amatérského divadla - Horažďovickou perlu, s doporučením účasti na národní přehlídce ve Volyni).

Bohatou činnost vyvíjejí také amatérské taneční soubory, např. Taneční škola Vladimíra Hány v Chebu, sokolovská Taneční skupina Mirákl, o.s., Taneční klub Formace MDK Sokolov, o.s., nebo karlovarské amatérské taneční skupiny - Soubor písní a tanců Dyleň, o.s., Taneční studio Fontána a Taneční škola Best. Jejich vystoupení jsou nepostradatelná při konání významných kulturních a společenských akcí, jakými jsou městské slavnosti, zahajování lázeňské sezóny, plesy atd. Spolupracují rovněž s profesionálními soubory, např. divadelními a úspěšně reprezentují kraj při soutěžích.

Folklorní soubor písní a tanců Dyleň, o.s. je významným subjektem, který pozitivně ovlivňuje kulturní dění v oblasti folkloru. Pod tímto názvem působí v Karlových Varech od roku 1974 a dnes patří k nejznámějším folklorním souborům v západních Čechách. Zaměřuje se na lidové písně a tance nejzápadnější části Čech - Karlovarska, tedy kraje, kde po staletí vedle sebe žili Češi a Němci.

Soubor se každoročně zúčastňuje významných folklorních festivalů doma i v zahraničí. V poslední době vystupoval v Německu, Dánsku, Švédsku, Finsku, Polsku, Francii, Mexiku atd. Podle historických materiálů soubor zrekonstruoval několik dříve typických tanců z širšího okolí Karlových Varů. Od roku 1996 pořádá soubor Dyleň významnou akci celorepublikového významu – Karlovarský folklorní festival, který probíhá každoročně první víkend v měsíci září. (24)

Karlovarský folklorní festival podporuje finančně Karlovarský kraj, prostřednictvím příspěvků z rozpočtu kraje do oblasti kultury.

Na základě uvedených skutečností lze konstatovat, že i přes nepříznivé ekonomické podmínky je kulturní nabídka v Karlovarském kraji stále velmi bohatá. Kulturní dění se odehrává především ve dvou hlavních úrovních:

Kulturní akce pořádané ve větších sídlech pro obyvatele kraje, ale také návštěvníky regionu.

Kulturní akce pořádané kulturními zařízeními v menších sídlech především pro místní obyvatele.

Významné kulturní festivaly pořádané v Karlovarském kraji

Kulturní festivaly, ať už jde o festivaly filmové nebo hudební, se staly nedílnou součástí kulturní nabídky v Karlovarském kraji. Jsou každoročně netrpělivě očekávány nejen obyvateli kraje, ale i domácími a zahraničními návštěvníky. Některé mají tradici několik desítek let, některé vznikly po roce 1989. Důležité je, že každý z festivalů si našel své publikum a žádnému nehrozí nebezpečí zániku z důvodu nezájmu návštěvníků. Některé mohou být ohroženy pouze nedostatkem finančních prostředků. Takové situaci by měla zabránit cílená podpora veřejného i soukromého sektoru.

Významné festivaly v Karlovarském kraji:

- Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary
- Mezinárodní pěvecká soutěž Antonína Dvořáka
- Loketské kulturní léto
- Dětský filmový a televizní festival Oty Hofmana
- Festival uprostřed Evropy – Mitte Europa
- Mezinárodní Chopinův festival
- Jazzfest Karlovy Vary
- Fijo Cheb
- Tourfilm
- Chebské dvorky
- Karlovarský folklorní festival
- Dvořákův karlovarský podzim
- Beethovenovy dny

Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary

Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary je největší filmový festival v České republice a nejprestižnější filmový festival ve střední a východní Evropě. Jako jeden z nejstarších je zařazen do kategorie A (tj. nespécializovaný festival se soutěží celovečerních hraných filmů), spolu s festivaly v Cannes, Berlíně, Benátkách nebo Tokiu. Festival má své kořeny v Mariánských Lázních, kde byl roku 1946 uspořádán 1. Mezinárodní filmový festival v Československu. V Karlových Varech byla filmová přehlídka poprvé pořádána v roce 1947. V roce 1948 byl také poprvé udělen, jako cena vítěznému filmu, Křišťálový glóbus. Po roce 1989 prošel festival kritickým obdobím. Roku 1994 se jeho organizace ujali Jiří Bartoška a Eva Zaoralová. Pod jejich vedením festival získal zpět ztracenou slávu a stal se nejprestižnějším filmovým festivalem v celém bývalém „východním bloku“. Festival je od roku 1994 pořádán (po několika letech střídaní s festivalem v Moskvě) opět každoročně v první červencové dekádě. (25)

Mezinárodní pěvecká soutěž Antonína Dvořáka

Mezinárodní pěvecká soutěž Antonína Dvořáka byla z počátku určena pro studenty uměleckých škol. V průběhu let se však stala velmi prestižní a uznávanou soutěží mezinárodní. Soutěže se každoročně účastní 80–110 pěvců z celého světa v kategoriích OPERA, JUNIOR a PÍSEŇ. V kategorii PÍSEŇ je kladen mimořádný důraz, vedle tvorby Antonína Dvořáka a písní romantiků, též na interpretaci soudobé tvorby. Vyvrcholením soutěže je koncert laureátů, na kterém zpívají finalisté soutěže s Karlovarským symfonickým orchestrem. Organizování soutěže je hlavní činností Mezinárodního pěveckého centra Antonína Dvořáka Karlovy Vary, které pořádá každoročně i vokální interpretační semináře. Závěr semináře tvoří veřejný operní koncert s Karlovarským symfonickým orchestrem. Semináře se každoročně zúčastňuje více než 20 pěvců z České republiky, Slovenska, Německa, Polska, Švédska, Islandu, Ruska, Ukrajiny, Číny, Jižní Koreje, Japonska, USA, Mexika a dalších zemí. (26)

Loketské kulturní léto

Loketské kulturní léto, dříve Loketský operní festival, má za sebou několik úspěšných ročníků. Postupně se stal oblíbeným nejen u nás, ale i v zahraničí. Příznivci opery se do

Lokte sjíždějí nejen z České republiky a z příhraničních oblastí Německa, ale i např. ze Švýcarska, Rakouska a Itálie. Zásahu na tom má nejen neopakovatelná atmosféra amfiteátru pod loketským hradem, ale především vysoká profesionalita operních představení, pro která jsou angažováni přední naši i zahraniční operní pěvci. V Lokti byly dosud uvedeny opery Rusalka, Kouzelná flétna, Nabucco, Carmen, Rigoletto, Evžen Oněgin, Don Giovanni, Prodaná nevěsta a Aida. V repríze bývá uváděna velmi úspěšná inscenace Dvořákovy Rusalky. (27)

Dětský filmový a televizní festival Oty Hofmana

Filmový a televizní festival Oty Hofmana, původně Národní přehlídka filmů pro děti, vznikl v roce 1969. Pravidelným návštěvníkem a příznivcem přehlídky byl známý scénárista a spisovatel Ota Hofman. Po mnoha letech jeho patronátu dostal nově se formující festival jméno Festival Oty Hofmana. V roce 1993 byla přehlídka filmové tvorby pro děti rozšířena o televizní část, v roce 1999 o filmy pro mladou generaci a o filmy rodinného typu, v roce 2000 byl festival obohacen o mediální část. Do konečné podoby vstoupil festival v roce 2001, kdy byl rozšířen o tematickou část. Každý rok je vyhlašováno nové téma, kterému je věnována rozsáhlá retrospektivní přehlídka a jiné doprovodné akce. (28)

Festival uprostřed Evropy – Mitte Europa

Myšlenka realizovat česko-německý Festival Mitte Europa vznikla v roce 1990 jako reakce na pád železné opony.

Od roku 2004 spojuje česko-německý kulturní Festival uprostřed Evropy – Mitte Europa celkem 65 bavorských, českých a saských měst a obcí podél česko-německé hranice v délce 400 km, od Horní Falce, Horních Franků, západních Čech, přes Vogtlandsko, Krušné hory a okolí Drážďan po severní Čechy. V rámci festivalu je možné využít širokou programovou nabídku k návštěvě sousedního regionu na obou stranách česko-německé hranice, a tím dochází k podpoře sblížení občanů žijících v příhraničních regionech. (29)

Mezinárodní Chopinův festival

Mezinárodně uznávaný Chopinův festival je pořádán každoročně třetí srpnový týden Společností Fryderyka Chopina, která byla založena v roce 1959. Společnost je díky svému členství v Mezinárodní federaci Chopinových společností (IFCS - International Federation of Chopin Societies) jako jediná česká hudební společnost zapsána na Listinu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Mezi nejvýznamnější patrony festivalu patří Gabriela Beňačková a Vlastimil Harapes. Tradičními spolupořadateli festivalu jsou také Polský institut a Město Mariánské Lázně. Chopinův festival přivádí každoročně do Mariánských Lázní mnoho vynikajících interpretů a význačných dirigentů z celého světa. Od roku 1962 je festival obohacen vždy jednou za dva roky klavírní soutěží, kde zní výhradně díla Fryderyka Chopina a na které už se představila řada vynikajících mladých interpretů, jejichž jména záhy poznal celý hudební svět. V roce 2012 se konal již 53. ročník festivalu. (30)

Jazzfest Karlovy Vary

Jedním z osobitých rysů mezinárodní proslulosti Karlových Varů je jazzová tradice, která nebyla zásadně přerušena ani obdobím totality. První jazzový festival pořádaný v tehdejší Československu v roce 1962 se konal právě v Karlových Varech. Od roku 1982 se začal

v Karlových Varech pořádat každoročně Mezinárodní jazzový festival a od roku 2001 se koná pod názvem Jazzfest Karlovy Vary. V současné době se karlovarský jazzový festival řadí, vzhledem k umělecké úrovni, k nejvýznamnějším kulturním akcím v Karlovarském kraji a zároveň patří k nevyhledávanějším jazzovým festivalům v České republice. (31)

Fijo Cheb

U zrodu festivalu stál dirigent a zakladatel dechového orchestru mladých v Chebu Václav Kučera. Díky pochopení představitelů města Chebu a aktivní pomoci mnoha chebských podniků, institucí i obětavých občanů, mohlo město Cheb v roce 1970 uvítat 13 dechových orchestrů z osmi zemí Evropy na prvním ročníku Mezinárodního festivalu dechových orchestrů mladých FIJO CHEB (FIJO - Festival Internacional des Jeunes Orchestres Instruments). Setkávají se zde mládežnické dechové orchestry z celého světa, aby se společně zúčastnily tohoto mimořádného svátku hudby. Nesoutěžní přehlídku orchestrů doplňují vystoupení mažorettek a další doprovodný program. Tradičním zlatým hřebem je průvod městem. Za dobu své existence se zúčastnilo festivalu několik set orchestrů a mažoretkových skupin z téměř 40 zemí Evropy a Asie. Součástí programu je odehrání dvou skladeb společně všemi orchestry. Festival je pořádán jako bienále. (32)

Tourfilm

Pořadatelem tradičního cestovatelského filmového festivalu Tourfilm v Karlových Varech je Česká centrála cestovního ruchu CzechTourism, která organizačně pověřuje jeho pořádáním agenturu AVANT Promotion, s.r.o. Od roku 2003 je festival spojen s národním filmovým festivalem Tour Region Film. Posláním festivalu je uvést a ocenit filmy a multimedia, které svou obsahovou náplní a uměleckou úrovní přispívají k rozvoji domácího i zahraničního cestovního ruchu, a zároveň přispějí k jejich širokému mezinárodnímu uplatnění. Do soutěže jsou přijímány filmy, TV filmy, spoty, reklamy a multimedia sloužící k popularizaci cestovního ruchu, aktivního využití volného času (kultura, zábava, cestování, sport apod.) a k podpoře komerčních cílů v cestovním ruchu. Hlavní cenou, kterou uděluje mezinárodní porota, je GRAND PRIX, udělovaná jako jediná bez rozdílu kategorie. (33)

Chebské dvorky

Chebské dvorky jsou krajským festivalem uměleckých projektů. Pořadatelé jsou Galerie 4 – galerie fotografie a Občanské sdružení Ateliér G4. V roce 2012 se konal 10. ročník tohoto open-air festivalu. V rámci festivalu ožívají malebné dvorky, úzké uličky i tajuplná zákoutí v historickém centru města Cheb, které zaplňují výtvarníci, fotografové a hudebníci. Chebské dvorky jsou příležitostí pro významné fotografy působící v Karlovarském kraji, ale i v mnoha státech Evropy. Počet autorů, kteří představují svá díla v rámci Chebských dvorků, neustále roste. V současné době je jich již více než 150. (34)

Karlovarský folklorní festival

Festival pořádají občanské sdružení Soubor písní a tanců Dyleň, Statutární město Karlovy Vary, Obec Slovákov v České republice a Folklorní sdružení České republiky. Jedním z hlavních cílů Karlovarského folklorního festivalu je chránit a oživovat zvyky, tance a lidovou hudbu Karlovarska, a tím posilovat vztah obyvatel s územím, ve kterém žijí. V průběhu festivalu se setkávají účinkující z mnoha zemí světa. Prostřednictvím folkloru a tradic národnostních menšin žijících v České republice přispívá k jejich vzájemnému respektu

a toleranci, a usnadňuje tak jejich soužití s českou kulturou. Karlovarský folklorní festival spolupracuje se školami v Karlovarském kraji a pořádá debaty zahraničních účinkujících se studenty. Na festival přijíždějí amatérské, poloprofesionální i profesionální folklorní soubory z celého světa. (35)

Dvořákův karlovarský podzim

Hudební festival Dvořákův karlovarský podzim pořádá Karlovarský symfonický orchestr. Tento významný festival byl inspirován vztahem Antonína Dvořáka ke Karlovým Varům. Český skladatel v Karlových Varech několikrát pobýval a při jeho první návštěvě v roce 1879 zde zazněl jeho slavnostní pochod a následně i další skladby. První Dvořákův festival se uskutečnil v roce 1951, od roku 1959 se konají festivaly pod názvem Dvořákův karlovarský podzim pravidelně. V rámci festivalu jsou převážně hrána díla Antonína Dvořáka. Koncerty Karlovarského symfonického orchestru tvoří páteř dramaturgie, na které se podílí i řada špičkových hostujících orchestrů, sborů, komorních ansámbľů a sólistů. (36)

Beethovenovy dny

Hudební festival Beethovenovy dny je významnou součástí letní kulturní sezóny v Karlových Varech. Karlovarský symfonický orchestr tento festival pořádá již od roku 1992 jako připomínku skladatelova pobytu v lázeňském městě v roce 1812. Dne 6. srpna 1812 uskutečnil Beethoven spolu s italským houslistou Giovannim Battistou Polledrem dobročinný koncert v Českém sále Grandhotelu Pupp, jehož výtěžek byl věnován občanům rakouského lázeňského města Baden u Vídně, postiženého zhoubným požárem. Beethovenova hudba se stala trvalou součástí karlovarského hudebního života. (37)

Vztah mezi kulturou, památkami a cestovním ruchem

Karlovarský kraj je regionem s mimořádně bohatým kulturním dědictvím. Tento značný potenciál vytváří dobré podmínky pro uspokojování kulturních potřeb svých obyvatel i domácích a zahraničních návštěvníků kraje. Karlovarský kraj jako garant, který je odpovědný za rozvoj regionu ve všech oblastech, tedy i v kultuře, musí tento potenciál naplno využívat a průběžně zajišťovat podmínky pro jeho uchování a další rozvoj. Jednou z nejdůležitějších priorit k naplnění této vize je posílení provázanosti kulturní nabídky regionu s památkami a cestovním ruchem.

Z pohledu Karlovarského kraje je úsilí o propojení kultury, památek a cestovního ruchu věnována poměrně značná pozornost. Provázanost těchto, pro Karlovarský kraj významných priorit, je zřetelná především poskytovanými finančními prostředky, vkládaných do všech tří oblastí formou příspěvků z rozpočtu kraje. Neodmyslitelnou roli v kultuře a cestovním ruchu hrají kulturní instituce – muzea a galerie, a to nejen zřizované Karlovarským krajem, ale také muzea a galerie, které zřizují a provozují města, obce a soukromé subjekty.

Provázanost kultury, cestovního ruchu a památek jednoznačně dokládá zájem návštěvníků historických kulturních památek, kde je možné obdivovat nejen objekty samotné a umělecké poklady v nich uložené, ale také zhlédnout kulturní programy, jejichž nabídka je, především v sezoně, velmi bohatá.

Karlovarský kraj je jednou z nejnavštěvovanějších turistických destinací v České republice. Obliba regionu je způsobena nejen výjimečným památkovým fondem, bohatou kulturní

nabídkou, ale také mimořádným přírodním bohatstvím, především termálních a minerálních vod a přírodních rozmanitostí, které daly základ vzniku lázeňství, fenoménu, který již několik set let přivádí do lázeňských měst Karlovarského kraje – Karlových Varů, Mariánských Lázní, Františkových Lázní, Jáchymova, Kynžvartu i dnes už zaniklých lázní v Kyselce a následně celého regionu desetitisíce turistů a lázeňských hostů. S tím, jak postupně stoupal zájem o region, rozrůstalo se i kulturní dědictví, které je dnes jedním z nejčastějších důvodů pro návštěvu Karlovarského kraje.

V současné době se naskýtá příležitost ještě více než doposud využít možnosti propojení oblastí kultury, památek a cestovního ruchu. V následujícím období je nutné maximálně možným způsobem zúročit očekávané nominace „Západočeského lázeňského trojúhelníku“, Montanregionu - hornické kulturní krajiny Krušnohoří“ a Česko-bavorského geoparku na zápis do Listiny světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Je to mimořádná příležitost, jak znásobit prostřednictvím památek, architektury, přírodního bohatství, také ale bohatostí a pestrostí kulturní nabídky, návštěvnost regionu. Je to příležitost, jak prostřednictvím kultury a bohatého památkového fondu podpořit oblast cestovního ruchu, posílit ekonomiku regionu a zajistit tak stabilitu a pozitivní vývoj nejen nominovaných míst, ale také území celého Karlovarského kraje.

Velmi důležitými objekty, které mají již v současné době a jistě budou mít i v budoucnu zásadní význam pro kvalitní nabídku kulturních zážitků na nejvyšší úrovni a mají zásadní význam v cestovním ruchu, jsou národní kulturní památky:

- **Zámek Kynžvart** – zde probíhají komorní koncerty vážné hudby a koncerty významných sólistů, např. houslistů nebo kytaristů.
- **Hrad a zámek Bečov nad Teplou s relikviářem sv. Maura** – vedení objektu pořádá společně s obcí významné kulturní a kulturně společenské akce regionálního i nadregionálního významu.
- **Kláster premonstrátů Teplá** – pořádá především koncerty vážné hudby v klášterním kostele se zvláštním důrazem na varhanní koncerty.
- **Kostel sv. Máří Magdalény v Karlových Varech** – nabízí koncerty vážné hudby, chrámové hudby, často s účastí významných sborových těles.
- **Císařské lázně v Karlových Varech** – po dokončení plánované revitalizace a instalaci dvou významných stálých expozic „Expozice evropského lázeňství“ a „Expozice filmu a karlovarského Mezinárodního filmového festivalu“ by měly být Císařské lázně jedním z nejnavštěvovanějších historických objektů v Karlových Varech. Kromě muzejních expozic zde bude mít zázemí i koncertní sál Karlovarský symfonický orchestr. Sál bude multifunkční a bude sloužit i pro další kulturní akce.
- **Lázeňská kolonáda v Mariánských Lázních** – zde je k vidění atraktivní zpívající fontána a nabídka sezónních promenádních koncertů.
- **Rudá věž smrti v Ostrově** – tato národní kulturní památka bude po realizaci zásadní investice nabízet v rámci vybudovaného „Muzea otrockých prací při těžbě uranu na Jáchymovsku v 50. letech 20. století“ stálou expozici zaměřenou na období po druhé světové válce, především na utrpení politických vězňů v uranových dolech na Jáchymovsku.
- **Historický důl Jeroným u zaniklé obce Čistá na Sokolovsku** – rozsáhlé středověké důlní dílo se zachovanými stopami po těžbě cínu, které by po zpřístupnění mělo lákat návštěvníky Karlovarského kraje podobně jako lokality a objekty v rámci „Montanregionu - hornické kulturní krajiny Krušnohoří“. I zde by

mělo vzniknout „podzemní (i nadzemní) muzeum“ s expozicí ukázek raně novověké těžby kovových rud, ukázkami nástrojů, strojů, pomůcek i oblečení.

Významnou roli hrají další památkové objekty, které rovněž nabízí širokou škálu kulturní nabídky. Nejvýznamnějšími z nich jsou:

- **Hrad Loket** – zde probíhají koncerty v rámci „Jazzového jara“, letní koncerty v rámci festivalu „Mitte Europa“, nebo významný letní festival „Loketské kulturní léto“.
- **Hrad Cheb** - zda probíhají akce se zaměřením na historii hradu a města Cheb.
- **Hrad Skalná** – zde probíhají divadelní představení zaměřená na zdejší pověsti.
- **Hrad Libá** – po dokončení náročné rekonstrukce bude objekt specializován na kulturní dění, především v oblasti výuky různých oborů umění.
- **Horní hrad** – především v období vodácké sezóny jsou zde pořádány kulturní pořady i v průběhu prováděné rekonstrukce.
- **Hrad Hartenberg** – zde jsou rovněž pořádány kulturní pořady i v průběhu prováděné rekonstrukce.
- **Zámek Chyše** – v letní sezóně jsou zde pořádány koncerty v zámeckém parku. Na zámku samotném jsou pořádány koncerty celoročně.
- **Posvátný okrsek - bývalý klášter piaristů v Ostrově** – často se zde konají výstavy, koncerty a přednášky na různá kulturní témata.
- **Proboštství v Chlumu Sv. Maří**

Rovněž chráněná památková území v sídlech Karlovarského kraje a v nich umístěné památkové objekty jsou atraktivními místy pro konání kulturních aktivit s regionální, případně evropskou až světovou proslulostí, především významných festivalů nebo např. historických slavností:

- Mezinárodní filmový festival v Karlových Varech probíhá, mimo festivalový hotel Thermal, také ve významné kulturní památce - světově proslulém Grandhotelu Pupp
- V Mariánských Lázních se mnohé koncerty konají, včetně zahajovacího a závěrečného koncertu Chopinova festivalu, v komplexu významné kulturní památky hotelu Nové lázně, společenském domě Casino
- Jedny z největších slavností, doprovázených mnoha kulturními programy, jsou historické Valdštejnské slavnosti odehrávající se v prostředí památkové rezervace města Chebu
- Dětský festival Oty Hofmana je pořádán ve významné kulturní památce Domu kultury v Ostrově, který je ukázkou ojedinělého architektonického směru – tradicionalizmu 50. let 20. století tzv. SORELY
- Historické slavnosti se odehrávají i v dalších městech s památkově chráněným územím, rezervací či zónou např. v Karlových Varech, Lokti, Bečově nad Teplou, Ostrově, Žluticích atd.

Významným fenoménem v kulturním dění, které je spjata s historickým prostředím památek, je každoroční zahajování lázeňské sezóny ve všech lázeňských městech Karlovarského kraje, v Karlových Varech, Mariánských Lázních, Františkových Lázních, v Jáchymově a v Lázních Kynžvart, což je vždy velmi očekávaná a veřejností hojně navštěvovaná kulturně- společenská událost na nejvyšší úrovni. Značný zájem obyvatel kraje i návštěvníků umocňuje – především ve městech Západočeského lázeňského trojúhelníku – vysoká kulturní úroveň těchto již tradičních městských lázeňských slavností, také ale historické prostředí památkových rezervací a zón s výjimečnou historickou lázeňskou architekturou.

Vztah mezi kulturou a školstvím

Nedílnou součástí regionální kultury je pocit sounáležitosti obyvatel s prostředím, ve kterém se narodili a ve kterém žijí. Je velmi důležité probudit v nich už od dětství pocit opravdového domova, který vytváří spolu s ostatními spoluobčany. Oni sami jsou nedílnou součástí tohoto prostředí, a tím jsou také přirozenými spoluvůrci místní, regionální kultury.

Vzhledem k sociodemografickému vývoji území západních Čech po druhé světové válce není na mnoha místech dodnes vytvořeno pevné sepětí obyvatel s územím, ve kterém žijí, jak je to zcela samozřejmé u obyvatel v tradičních regionech České republiky, např. v jižních Čechách nebo na jižní Moravě. Účinným řešením do budoucna je posilování poznávání historie, kultury, památek a přírodního bohatství již od dětských let, kdy se formuje osobnost a kdy vhodnou výchovou a poskytováním informací a vědomostí vzniká pozitivní vztah k rodnému místu, regionu.

Tyto informace a vědomosti musí dětem a mládeži poskytovat především škola prostřednictvím pedagogů, jejichž znalosti regionu musí být na velmi dobré úrovni. Dalším, velmi podstatným zdrojem informací formujících osobnost, je celá široká oblast kultury. Čím bohatší bude kulturní nabídka pro děti a mládež, částečně zaměřená na historii a kulturu regionu, tím lepší bude předpoklad jejich pozdější sounáležitosti s místem, kde mají svůj domov. V této oblasti hraje důležitou roli také muzejní pedagogika a programy pro školy, které nabízí muzea a galerie.

Do výuky ve školách by měla být odpovídající formou zařazena historie regionu, zaměřená na kulturní dějiny a kulturní památky, které jsou s historií regionu spjaty. Již v roce 2004 vydal Karlovarský kraj publikaci „Dějiny Karlovarského kraje“, která je tím nejlepší zdroj informací pro náplň školských vzdělávacích programů o historii a kultuře karlovarského regionu.

SWOT analýza kulturní činnosti v Karlovarském kraji

Silné stránky	Slabé stránky
Blízkost mezinárodního letiště - příliv potencionálních zájemců o kulturní dění z celého světa	Dlouhodobý, sestupný trend v poskytování finančních prostředků organizacím, působícím v kulturní oblasti
Společná hranice se Spolkovou republikou Německo – pravidelné návštěvy německých turistů – především z příhraničního Saska a Bavorska	Radikální snížení financí dobrovolně poskytovaných sponzory a donátory
Atraktivní prostředí míst, odkud přichází nabídka kulturních pořadů (Cheb, Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Loket)	Snižování financí v dotačních titulech směřujících do kultury na všech úrovních – MK ČR, kraj, obce; Celkově nízké výdaje na kulturu z veřejných rozpočtů
Lázeňství – všichni klienti lázeňských zařízení jsou rovněž potencionálními zájemci o kulturu	Zastaralost stálých expozic v muzeích zřizovaných krajem – nízká úroveň modernizace, především muzeum Sokolov a Karlovy Vary, s důsledkem nízké návštěvnosti
Bohatá historie Karlovarského kraje – kultura odehrávající se v historických městech Cheb, Loket, Karlovy Vary, Žlutice,	Neexistence plnohodnotné stálé divadelní

Ostrov. Kulturní stánky na velmi vysoké architektonické úrovni (divadla – Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Cheb), Kulturní domy – Sokolov, Ostrov, Chodov, Nejdek, Toužim aj.). Množství významných památek, ve kterých se pořádají kulturní pořady (zámek Kynžvart, hrad Loket, hrad a zámek Bečov nad Teplou, zámek Chyšě, hrad Skalná, Horní hrad aj.)	scény v sídelním městě kraje Karlových Varech; Neuvážený prodej majetku – objektů, které zajišťovaly chod městského divadla (ubytovny, sklady, divadelní dílny)
	Absence historických českých kulturních tradic v regionu Radikální změny kulturního vývoje po 2. světové válce
	Nízká koupěschopnost obyvatel Karlovarského kraje z důvodu nejnižších příjmů v rámci České republiky – nedostupnost kultury
Existence významných muzeí a galerií	
Nadstandardní úroveň krajské knihovny, včetně metodické i odborné pomoci všem veřejným knihovnám v kraji; rozsáhlá a kvalitní síť veřejných knihoven	Nízké využívání principu vícezdrojového financování profesionálních souborů a orchestrů
Vysoká úroveň lidského potenciálu – umělců i zaměstnanců působících ve všech oblastech kultury	Dlouhodobé podfinancování celé oblasti kultury – kulturních institucí, živé i neživé kultury
Pokrytí celé škály oborů v kultuře – divadlo, hudba, výtvarné umění, publikační činnost, pořádání kulturně-společenských akcí, soutěží a přehlídek	Málo dostupných příležitostí pro amatérskou kulturní činnost, týká se všech skupin obyvatel, především dětí a mládeže – nedostatek vhodných prostor (sálů), vysoké nájemné, málo využívané městské a obecní prostory (i ve školách)
	Dlouhodobé tápání v oblasti lidové kultury, neexistence tradic, nízká aktivita obyvatel regionu
	Nedostatečná podpora kultury národnostních menšin žijících v regionu
	Nedostupnost kultury pro zvyšující se procento obyvatel, vysoké vstupné, omezená dopravní dostupnost

Příležitosti	Hrozby
Možnost pro Karlovarský kraj pozitivně ovlivňovat dění v kultuře na celém území kraje	Ohrožení, později zánik kulturního povědomí obyvatel regionu, včetně dětí a mládeže
Celoplošně koordinovat a tmelit roztržitou lidovou kulturu a kulturu národnostních menšin	Odklon mládeže od kultury a smysluplného využití volného času – přechod k náhradním činnostem – hracím automatům, drogám, kriminalitě
Využití kandidatury Západočeského	

lázeňského trojúhelníku a Hornické kulturní krajiny Krušnohoří do Listiny světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO pro rozvoj a propagaci regionální kultury	Odklon od kvality a tradičních hodnot ve všech oblastech kultury a umění směrem k podbíživé komerci (podobně jako v komerčních televizích, vydavatelstvích knih, rozhlasových stanicích atd.)
Využití iniciativ UNESCO pro rozšíření a zkvalitnění kulturní nabídky – očekávaného zvýšeného finančního přínosu využit pro dofinancování některých opomíjených oblastí v kultuře (např. živé kultury)	Ztráta kontinuity v akviziční činnosti paměťových institucí – muzeí a galerií
Využití iniciativ UNESCO pro tvorbu nových pracovních příležitostí v kultuře	Snížení počtu výstav v muzeích a galeriích s následkem neschopnosti zpřístupňovat kulturní dědictví kraje a poklesem návštěvnosti
Okamžité využití očekávaného zápisu měst Západočeského lázeňského trojúhelníku a Hornické kulturní krajiny Krušnohoří na Listinu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO již v období kandidatury pro propagaci v kultuře obecně i při jednotlivých kulturních aktivitách (využití loga atd.)	Zánik některých kulturních institucí Zánik některých uměleckých souborů a těles Ztráta pracovních příležitostí v celé oblasti kultury
S očekávaným nárůstem návštěvnosti v souvislosti s iniciativami UNESCO vytvořit nové vrcholné kulturní a kulturně-společenské akce (např. letní operní festival)	Ztráta kreditu celého karlovarského regionu u místních obyvatel i u lázeňských hostů, turistů a ostatních návštěvníků kraje (Karlovarský kraj navštěvuje mnoho kulturně vyspělých návštěvníků z ciziny i z tuzemska.)
Vzhledem ke zřizovatelské funkci ve středním školství využít možnost ovlivnit výuku směrem k hlubšímu poznání regionálních dějin a regionální kultury	
Předpokládané dokončení plánované revitalizace Císařských lázní v Karlových Varech a s tím spojené dvě nové stálé expozice – lázeňství a historie Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech a filmů “ Zpřístupnění Národní kulturní památky Historický důl Jeroným.	
Podporou lepšího propojení bohatého památkového fondu s nehmotnou kulturou zvýšit zájem občanů kraje i návštěvníků – domácích i zahraničních - , jak o kulturu, tak i o památky, obojí účinně propojit s cestovním ruchem	
Vzhledem k poměrně dlouhé západní hranici Karlovarského kraje se SRN rozšířit příhraniční kulturní spolupráci se Saskem a Bavorskem	
Zavedením životaschopné slevové karty zvýšit návštěvnost v kulturních zařízeních	
Využití všech v maximální míře dostupných dotačních titulů pro rozvoj kultury	

Krizové oblasti v kultuře

Stejně jako na celostátní úrovni, trpí i kultura v regionech zásadním problémem, kterým je trvalé podfinancování. Je logické, že stejný problém zásadním způsobem ovlivňuje i kulturní dění v Karlovarském kraji. Obecně je známo, že jak státní rozpočet, tak i rozpočty na všech dalších nižších úrovních zatěžují nejvíce rezorty zdravotnictví, sociálních věcí, dopravy a školství. V současné době se evropská ekonomika nachází v období hospodářské recese. V takových obdobích bývá obvyklou praxí hledat, které oblasti života společnosti nejsou životně důležité a kde je možnost uplatnit bez okamžitého rizika restriktivní opatření. Velmi častým řešením bývá krácení finančních prostředků v kultuře. Takové řešení je na první pohled logické, ale pro vývoj společnosti může mít dalekosáhlé negativní důsledky.

Pokud vůbec lze objektivně vyhodnotit, kde zasáhnou restriktivní opatření nejvíce, je nutné posoudit jejich vliv na současné dění v různých oblastech kultury. Ovlivní především živou kulturu – celou oblast hudby, dramatické umění, zájmovou amatérskou činnost nebo lidovou kulturu. Negativní vliv restriktivních opatření se samozřejmě projevuje i v paměťových institucích – muzeích a galeriích.

Velmi vážným důsledkem je rovněž pokles zájmu o kulturní dědictví - udržování a obnovu kulturních památek. Dochází tak k nevratným procesům zániků kulturních hodnot, které máme povinnost zachovat pro příští generace. Důsledky podfinancování se násobí, uvědomíme-li si úzkou spojitost architektonického dědictví s širokou kulturní nabídkou v památkových objektech. Z tohoto konstatování lze ještě dále odvodit nepříznivý dopad na celou širokou sféru cestovního ruchu a lázeňství, které mají pro ekonomiku a prosperitu Karlovarského kraje zcela zásadní význam.

Konkrétní krizové jevy v kultuře, které hrozí příspěvkovým organizacím Karlovarského kraje:

- **Krajská knihovna** – omezená možnost plnohodnotného doplňování knižního fondu a dalších tisků
- **Muzeum Karlovy Vary** – zastaralá stálá expozice, narušená kontinuita v akviziční činnosti, omezení výstavní činnosti
- **Galerie umění Karlovy Vary** – narušená kontinuita v akviziční činnosti, omezení výstavní činnosti
- **Muzeum Sokolov** – zastaralá stálá expozice, narušená kontinuita v akviziční činnosti, omezení výstavní činnosti
- **Muzeum Cheb** – narušená kontinuita v akviziční činnosti, omezení výstavní činnosti
- **Galerie výtvarného umění v Chebu** – narušená kontinuita v akviziční činnosti, omezení výstavní činnosti
- **Galerie 4 – galerie fotografie v Chebu** – narušená kontinuita v akviziční činnosti, omezení výstavní činnosti

Snižováním finančních prostředků z rozpočtu kraje na oblast kultury se postupně mohou dostat do krizové situace další kulturní instituce, a to nejen ty zřizované městy, ale i ty soukromé, s regionální působností, na jejichž činnost Karlovarský kraj různou formou přispívá:

- Karlovarský symfonický orchestr
- Západočeský symfonický orchestr Mariánské Lázně
- Západočeské divadlo v Chebu
- Karlovarské městské divadlo

- Karlovarské hudební divadlo Libora Baláka

Do krizové situace se dostávají i významné kulturní aktivity – festivaly, přehlídky a soutěže regionálního, nadregionálního, evropského i světového významu, na které Karlovarský kraj přispívá:

- Mezinárodní pěvecká soutěž Antonína Dvořáka v Karlových Varech
- Chebské dvorky
- Fijo – Mezinárodní festival dechových orchestrů mladých v Chebu
- Jazzfest Karlovy Vary
- Loketské kulturní léto
- Tourfilm v Karlových Varech
- Festival uprostřed Evropy – Mitte Europa
- Mezinárodní Chopinův festival v Mariánských Lázních
- Dětský filmový a televizní festival Oty Hofmana v Ostrově

Ohrožení některých oblastí kultury vlivem nedostatku finančních prostředků je problémem velmi závažným, není však jediným nepříznivým faktorem, kvůli kterému mohou kulturní aktivity stagnovat, v horším případě i zanikat.

Dalším faktorem, který nepříznivě ovlivňuje hlavně živou kulturu, jsou rostoucí ceny vstupného v kulturních zařízeních, což má za následek menší dostupnost kultury pro část populace.

Za krizový jev, který má velký vliv na dění v oblasti kultury, lze dále považovat poměrně vysokou nezaměstnanost, jejímž důsledkem je celkové snižování životní úrovně, vyčerpávání rodinných rozpočtů nutností zajišťovat životně důležité funkce domácností a následkem toho okolnostmi vynucené omezení zájmu nebo úplná ztráta zájmu o kulturu, a to nejen o tu živou, ale také např. o nákup knih.

Závažným důsledkem působení některých uvedených krizových jevů je snižování kulturního povědomí obyvatel kraje, ztráta zájmu o kvalitní kulturu s následkem konzumace průměrné, až podprůměrné nabídky programů z jiných oblastí, především z médií - komerčních televizních a rozhlasových stanic. Tento, již poměrně dlouhodobý negativní vývoj se týká téměř všech sociálních vrstev, a to jak populace dospělých, tak i dětí a mládeže. Právě nedostatek hodnotné kultury pro děti a mládež může mít na budoucí rozvoj Karlovarského kraje velmi negativní vliv.

Přijímání hodnotné kultury má v období dospívání zásadní vliv na utváření osobnosti. Zachování hodnotné kultury a uchování kulturní vzdělanosti všech obyvatel kraje je již nyní vážný problém, který se ještě v následujících letech může prohlubovat. Toto konstatování je samo o sobě dostatečným důvodem pro zachování, případně navýšení financí z krajských, městských i obecních rozpočtů do oblasti kultury. Určitě je to vážné téma a podnět k zamyšlení také pro podnikatelské subjekty působící v regionu.

Koncepce kultury v Karlovarském kraji pro období 2013-2020

Udržitelný rozvoj kultury

„Obecně lze udržitelný rozvoj definovat jako rámec strategie civilizačního rozvoje, který je možné považovat za udržitelný tehdy, naplní-li potřeby současné generace, aniž by ohrozil možnosti naplnit potřeby generací příštích.“

Jedním z rizik, které hrozí udržitelnému rozvoji kultury, je rozšířený a neopodstatněný názor, že „kultura je jen čistě spotřebovávající, konzumní odvětví, a nikoli důležitý faktor rozvoje lidského potenciálu“. Kultura je nedílnou součástí podmínek sociální stability. Procento výdajů vykázaných jako výdaje na kulturu z celkových výdajů veřejných rozpočtů umožňuje posoudit, do jaké míry věnuje Karlovarský kraj pozornost vytváření podmínek pro dostupnost „veřejných služeb kultury“ (38), péči o hmotné i nehmotné kulturní dědictví a vytváření podmínek pro tvorbu nových kulturních hodnot.

Mezi strategické cíle, které směřují k zajištění co nejvyšší dosažitelné kvality života obyvatel regionu a k vytvoření předpokladů pro kvalitní život generací budoucích, mj. patří:

- Minimalizování střetů zájmů mezi hospodářskými aktivitami a ochranou kulturního dědictví, nehmotného i hmotného (např. likvidace kulturních památek, nevhodné zásahy v památkově chráněných územích sídel kraje).
- Rozvíjení etických a estetických hodnot v souladu s bohatými regionálními, národními i evropskými kulturními tradicemi.
- Udržení rozmanitosti kultur národnostních menšin, kulturní pestrosti a bohatosti životního stylu, v rámci rovnoprávnosti komunit zajištění dosažitelnosti kulturních služeb podle jejich rozdílných životních potřeb a priorit.
- Zpřístupnění kultury všem obyvatelům regionu zejména s ohledem na to, že kultura je jednou ze základních součástí života vyspělého společenství lidí.
- Trvalé zvyšování kvality prostředí, v němž jsou sbírky uchovávány, a kvality zabezpečení sbírek proti krádežím a vloupáním a před nepříznivými vlivy prostředí (fyzikálními, chemickými a biologickými).

Pro udržitelný rozvoj kultury v Karlovarském kraji bude v nastávajícím období hrát rozhodující roli vývoj ekonomické situace, který zásadním způsobem ovlivní tzv. „ekonomický pilíř kultury“.

Ekonomický pilíř kultury

Kvalita kultury je neodmyslitelně spjata s vývojem ekonomiky. Důležitý je rovněž rozvoj služeb bezprostředně souvisících s kulturními aktivitami: např. dopravy včetně parkování, zajišťování důstojných prostor pro kulturní produkce, fungující sítě infocenter a dalších předprodejních míst, hotelových a restauračních služeb na vysoké úrovni, atd.

Rizika pro udržitelný rozvoj ekonomiky regionu spočívají v trvalém ekonomickém podceňování významu kultury jako rozvojového faktoru, v nedoceňování významu investic do péče o kulturní dědictví, v podceňování ekonomického významu tzv. kulturního průmyslu (úzce souvisejícího s průmyslem cestovního ruchu a památkami) a nutnosti jejich

rozvoje. Za jednoznačně silné stránky pro tvorbu potřebného ekonomického pilíře kultury lze považovat mimořádnou atraktivitu Karlovarského kraje z hlediska přírodního a kulturního bohatství a dobrý potenciál „živé“ i „neživé“ kultury včetně regionálních specifik. Na dlouhodobý udržitelný rozvoj kultury má rozhodující vliv i podceňování kultury jako nutné součásti vzdělávání a také nepochopení a neuznávání kulturní úrovně obyvatel regionu jako ukazatele vzdělanosti. (39)

Udržitelný rozvoje kultury v Karlovarském kraji

Strategie pro udržitelný rozvoj kultury počítá s tím, že Karlovarský kraj:

- Bude i nadále pokračovat v podpoře kultury.
- Podpoří rozvoj a dostupnost veřejných služeb kultury, péči o hmotné i nehmotné kulturní dědictví.
- Podpoří co nejširší zapojení občanů a občanských iniciativ do kulturních a uměleckých aktivit, do neprofesionálních uměleckých aktivit a péče o tradiční lidovou kulturu.
- Současně s tím podpoří kulturní různorodost v rámci národnostních menšin a lokalit regionu.

Jednotkou dostupnosti veřejných služeb kultury je procento výdajů na kulturu z celkových výdajů rozpočtu Karlovarského kraje

Procento výdajů vykázaných jako výdaje na kulturu (dle platné rozpočtové skladby) z celkových výdajů rozpočtu Karlovarského kraje je významnou informací, která umožňuje posoudit, do jaké míry věnuje veřejná správa pozornost vytváření podmínek pro dostupnost veřejných služeb kultury, péči o hmotné i nehmotné kulturní dědictví a vytváření podmínek pro tvorbu nových kulturních hodnot. Kultura je nedílnou součástí podmínek sociální stability, tvoří také zásadní součást cestovního ruchu a lázeňství, které jsou ekonomickými prioritami Karlovarského kraje. Sociální funkce kultury rovněž nemalou měrou napomáhá revitalizaci venkovských sídel, což je v Karlovarském kraji stále jedním ze zásadních problémů.

Vize kulturní politiky

Posláním Karlovarského kraje bude v následujícím období v co nejvyšší míře využít kreativním způsobem neopakovatelnou příležitost pro rozvoj kultury, kterou přinášejí nominace na zápis do Listiny světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, prostřednictvím těchto nominací podpořit vzdělání a podnítit mecenášství. Využití této příležitosti je již v současné době úkolem nejen pro Karlovarský kraj, ale také úkolem pro města i obce a jejich příspěvkové organizace působící v kultuře.

Vize vyjadřuje to, co je nutné vnímat pro rozvoj kultury jako zcela zásadní:

- Péče o krajinu, architektonické kulturní památky a urbanistické celky formující prostor pro každodenní život a ovlivňující pozitivně lidské společenství, je-li o ně pečováno důsledně a jsou-li využívány k ekonomickým aktivitám, které budou šetrné k jejich hodnotám, či negativně, budou-li zanedbávány a přehlíženy.
- Kultura je oblastí, která může v příštích letech sehrát zásadní roli v pozitivním rozvoji společenství obyvatel kraje.
- Karlovarský kraj může díky geografické poloze pozitivně využít vlivu evropské i globální kultury.

- Prostor pro kulturní tvorbu a využití kulturních hodnot vytvořených v minulosti musí zůstat otevřený a přístupný. Aniž by byl snižován význam a podpora původní umělecké tvorby, je třeba navíc podporovat především ty činnosti, které mohou přenášet pozitivní impulsy i do jiných oblastí.
- Úkolem Karlovarského kraje jako veřejnoprávní instituce, ale i samospráv měst a obcí v regionu a následně jejich kulturních institucí není pouze podporovat kulturu jako takovou, je nutné propojit ji s dalšími oblastmi společenského dění. Zejména zpřístupnit kulturní hodnoty veškerého kulturní dědictví, stejně jako zajistit svobodu a podpořit kreativitu ve vlastní kulturní tvorbě všem sociálním vrstvám obyvatel regionu. (1)

Takto chápaná vize kulturní politiky umožňuje formulovat konkrétní cíle, především úkoly a opatření, které přispějí k žádoucímu stavu kultury v příštích letech. Bude se tak dít v prostředí, které nemusí být vzhledem k ekonomické krizi pro rozvoj kultury právě ideální. O to více je bezpodmínečně třeba využít každou příležitost pro podporu rozvoje kultury, především pro udržení, případně navýšení finančních zdrojů, např. aktivit v rámci kandidatury a později zápisu na Listinu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, které by měly postupně přinášet i hmatatelný finanční efekt. (1)

Významné postavení v kraji, i v rámci České republiky, má Statutární město Karlovy Vary se svými kulturními institucemi i akcemi, z nichž některé mají význam nejen regionální a nadregionální, ale i mezinárodní. Podobně lze v některých dalších městech regionu hodnotit již zavedené tradice historických slavností. V některých částech kraje hrají významnou roli ve společenském a kulturním životě spolky, soubory, ochotnická divadla apod. Intenzita kulturního života je však na různých místech nevyrovnaná. Tuto nevyrovnanost je třeba postupně řešit. Příkladem může být program „Děti, mládež a kultura“, který částečně řeší právě tuto nevyrovnanost.

Různorodé aktivity kulturního života je potřeba uchovat a rozvíjet je, stejně jako zařízení, která jim slouží. Stav některých kulturních zařízení i zajištění jejich činnosti jsou někdy nedostatečné. Existují kulturní zařízení - muzea a galerie různého typu, která sídlí v historických objektech, jejichž provoz je finančně náročný, a proto je třeba jejich existenci i rozvoj podporovat. Jako instituce, které uchovávají a rozvíjejí kulturní a duchovní hodnoty, je nutné zapojovat je co nejvíce do veřejného života, do systému vzdělávání a především do oblasti cestovního ruchu (např. hrad Skalná, zámek Chyška atd.).

Vhodným způsobem podpory rozvoje činností těchto institucí by měl být systém grantů pro vytipovaná zadání a řešení úkolů, do nichž je žádoucí zapojovat např. i studenty a katedry vysokých škol.

Ojedinělým fenoménem je tradice obecních knihoven, kterým je potřeba pomáhat a zajišťovat je i nadále moderními informačními technologiemi, tím posilovat jejich vzdělávací a informační funkci, a to i v nejmenších obcích kraje.

Kultura by měla být v nadcházejícím období pro Karlovarský kraj stejně důležitou oblastí, jakou je školství nebo zdravotnictví. Karlovarský kraj je díky svému mimořádnému přírodnímu bohatství a množství kulturních památek jedním z nejnavštěvovanějších regionů České republiky po hlavním městě Praze. Má proto všechny předpoklady zaujmout stejně významné místo i v oblasti kultury. A nejen to, díky své geografické poloze může přijímat blízko západní kulturu, kterou může na druhé straně prostřednictvím úspěšné mezinárodní spolupráce zpětně obohacovat.

Cíle kulturní politiky

Ze stanovených vizí je třeba vycházet pro vymezení cílů kulturní politiky v rámci „Koncepce kultury Karlovarského kraje“ tak, aby pokud možno vyčerpávajícím způsobem pokrývaly všechny oblasti kultury.

Cíl 1 – ekonomická a společenská dimenze

Využít přínosu kultury, umění a kulturního dědictví a s nimi spojené kreativity pro zvýšení konkurenceschopnosti ostatních oborů a činností. (1)

Cíl 2 – rozvoj osobnosti občanů Karlovarského kraje

Stálým zdůrazňováním pozitivního působení kultury rozvíjet individuální, profesní a osobnostní růst občanů, zejména smysl pro tvořivost, upevnění a kultivaci demokratických hodnot, sebevědomých individuálních postojů, z nichž plyne posilování odpovědnosti za zděděné i vytvářené hodnoty. (1)

Cíl 3 – posílení role kraje, měst a obcí regionu v dlouhodobém procesu podpory, zachování a tvorby kulturních hodnot

Poskytovat přímou i nepřímou podporu uchování existujících kulturních hodnot a nakládání s těmito hodnotami. Stejně tak podporovat i tvorbu hodnot nových. (1)

Cíl 4 – role Karlovarského kraje při tvorbě pravidel

Vytvářet transparentní prostředí pro všechny kulturní aktivity a zachovat na dostatečné úrovni jejich podporu - krajů, měst a obcí tak, aby jednotlivých výtčených cílů bylo trvale dosahováno. (1)

Cíl 1 – ekonomická a společenská dimenze

Směřuje k záchraně a účelnému využívání kulturních hodnot:

1. Hmotných - historické dědictví, kulturní krajina, umělecká díla apod.

- **Opatření směřující k efektivnějšímu využití památek** - větší podpoře obnovy památek lokálního významu. V Karlovarském kraji je doposud mnoho cenných památkových území, památkově chráněných objektů, včetně mnoha staveb církevních, které jsou ve velmi špatném technickém stavu – např. renesanční domy v městské památkové zóně v Jáchymově, areál lázní v Kyselce, hrad a zámek v Toužimi, zámek v Děpoltovicích, hrad Andělská hora, kostel Nalezení sv. Kříže v Chebu, kostel sv. Anny v Paliči, poutní kostel Navštívení Panny Marie ve Skocích a další.
- **Posílení role nejvýznamnějších kulturních zařízení, především muzeí a galerií Karlovarského kraje**, častější prezentace sbírkových předmětů uložených v depozitářích muzeí a galerií, spjatých s historií regionu.
- **Využití urbanistických a krajinných celků v cestovním ruchu a navazujících činnostech - aktivity „UNESCO“** (Západočeský lázeňský trojúhelník, Montanregion - hornická kulturní krajina Krušnohoří, Česko-bavorský geopark).

2. Nehmotných - živá kultura, inovace a kreativita

- **Podpora regionálního výtvarného umění**, např. Salonu umění Karlovarského kraje, podpora kulturních akcí, které vytvářejí a zdůrazňují pozitivní obraz kraje např. prezentace kultury a kulturních hodnot (sbírek muzeí a galerií v jiných krajích případně i v zahraničí – formou ucelené prezentace), větší podpora

především krajem zřizovaných základních uměleckých škol (prostředí, materiální vybavení atd.

- **Rozšíření kulturní nabídky mimo velká sídla kraje.** Podpora kulturních zařízení – domů kultury, kulturních center, podpora souborů, které realizují své kulturní produkce mimo velká sídla kraje.

Hmotné i nehmotné kulturní hodnoty je třeba využívat jako impulsy pro tvorbu pozitivního sociálního prostředí kraje. Je nezbytné zpřístupňovat kulturní dědictví a novou tvorbu všem občanům regionu bez rozdílu, rozvíjet kulturní aktivity, i nadále uplatňovat úspěšné přeshraniční kontakty v rozvoji kulturních aktivit a umělecké tvorbě (Galerie 4, Muzeum Cheb, Muzeum Sokolov, Galerie umění Karlovy Vary), celkově posílit roli kultury.

Cíl 2 – Osobnostní rozvoj občanů Karlovarského kraje

Představuje záměr posílit vliv kultury v oblasti vzdělávání a obohacování života všech skupin veřejnosti (přednášky, semináře, výstavy - ve školách, v krajských, ale i v městských příspěvkových organizacích, zaměřit se především na regionální témata). (1)

Kultura je typickým civilizačním projevem, který vychází částečně z obnovených, v Karlovarském kraji především nových tradic, využívajících svobodného prostoru ke kultivaci jednotlivců a tím i celého regionálního společenství. Toto společenství se bude dobrovolně chovat odpovědně vůči kulturním hodnotám pouze za předpokladu, že to budou jednotliví občané pokládat za užitečné a především za správné. **Proto je důležité stanovit si jako cíl dosažení jak vyšší pasivní, tak především aktivní účasti občanů na kulturním dění a na péči o existující kulturní hodnoty.** (1)

Tento cíl formuluje materiální podporu zachování v minulosti vytvořených, také ale nově vytvářených kulturních hodnot. Od roku 2000, kdy naplno vstoupilo do života nové státoprávní uspořádání, musel z převážné části převzít úkol materiální podpory celé široké oblasti kultury v regionu Karlovarský kraj. Tento cíl může ovšem být účinně plněn pouze za předpokladu, že bude splněn politický závazek vydávat na podporu kultury minimálně 1 % z krajského rozpočtu na pokrytí veškerých činností odboru kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu (mimo financí určených pro příspěvkové organizace).

Cíl 3 – posílení role Karlovarského kraje, měst a obcí regionu v dlouhodobém procesu zachování a tvorby kulturních hodnot

V rámci naplnění tohoto cíle je třeba využít i finanční z fondů Evropské unie, z fondů samospráv, ve kterých mají orgány působící v oblasti kultury rozhodovací či spolurozhodovací postavení. Patří sem i překonání stereotypního pohledu na kulturu jako na jakousi ne příliš potřebnou „nadstavbu“ či rezort, na který pouze „občas zbude“, **jakož i vytvoření daňově zajímavých možností pro podporu kultury podnikatelům, ale také např. vlastníkům památek nebo vlastníkům objektů v památkově chráněných územích.** (1)

Cíl 4 – role Karlovarského kraje při tvorbě pravidel

Vyjadřuje klíčovou úlohu Karlovarského kraje ve smyslu tvůrce uznávaných pravidel – především při rozdělování finančních prostředků a jejich spravedlivého směřování do všech oblastí kultury v kraji, také ve smyslu odpovědného ručitele za jejich prosazování a uplatňování. Pravidla musí být strukturována tak, aby jejich tvorba i výkon příslušely řádové úrovni (kraj, město, obec), na které je lze vytvářet a vykonávat co nejučinněji, ve vztahu k předchozím třem cílům kulturní politiky. **Na všech úrovních pak musí být pravidla transparentní, objektivní, odpovídající vytyčeným cílům. Stejně tak musí být nediskriminační, aby podporovala rozmanitost kulturních projevů. Žádoucí je podporovat vzájemnou spolupráci jednotlivých stupňů veřejné správy na přípravě dotačních programů, tak aby v případě větších projektů bylo uplatňováno vícezdrojové financování.** (1)

Příkladem spolupráce jednotlivých stupňů veřejné správy může být dohoda mezi Karlovarským krajem a Statutárním městem Karlovy Vary o spolupráci v oblasti kultury. Konkrétním počinem je vzájemná spolupráce na budoucím využití objektu Císařských lázní (národní kulturní památka) v Karlových Varech.

Pro dosažení stanovených cílů je důležité intenzivněji využívat všech forem a možností propagace pro veškeré dění v kultuře, propagovat kulturu při všech dostupných příležitostech v regionu, na celém území republiky, v zahraničí, důsledně propagovat kulturu v propojení s památkami, cestovním ruchem a lázeňstvím.

Vize kulturních aktivit Karlovarského kraje

Úloha Karlovarského kraje v nadcházejícím období by měla v hrubých rysech zůstat zachována ve stejné podobě jako doposud.

Vzhledem ke skutečnosti, že celá široká oblast kultury pozitivně ovlivňuje život obyvatel Karlovarského kraje, bude v nadcházejícím období let 2013–2020 jedním z rozhodujících faktorů množství finančních prostředků, které Karlovarský kraj, vzhledem k velmi složité ekonomické situaci, bude do oblasti kultury vkládat.

Příspěvky Karlovarského kraje do oblasti kultury 2013-2020

Velmi důležitým úkolem pro Karlovarský kraj v následujícím období je zachování příspěvků z rozpočtu kraje, a to ve všech třech doposud podporovaných oblastech:

1. Významné kulturní aktivity – TOP 10
2. Kulturní aktivity
3. Podpora profesionálních divadel a symfonických orchestrů

Příspěvky na podporu významných aktivit – TOP 10 jsou jednou z klíčových finančních podpor vkládaných Karlovarským krajem do oblasti kultury. Díky příspěvkům je realizováno mnoho kulturních akcí, které by bez finanční podpory kraje byly neuskutečnitelné.

Opodstatnění příspěvků na podporu kulturních aktivit je nezpochybnitelné. Tyto akce, na které jsou určeny finanční prostředky v nejmenším objemu, uspokojují nejvíce žadatelů. Jedná se o kulturní aktivity, které se mnohdy odehrávají v menších obcích a jsou jedinou větší kulturní událostí za celý rok, nebo jsou to kulturní podniky, které nemají šanci prosadit se takovým způsobem, aby jejich pořadatelé byli schopni zajistit jejich konání vlastními prostředky - např. hudební a divadelní přehlídky apod. Tyto, mnohdy nedoceněné kulturní

akce mají dvojí pozitivní dopad. Jedním je aktivita převážně amatérských umělců a jejich úsilí předvést své umění spoluobčanům. Druhým pozitivním dopadem je účast veřejnosti – publikum, které produkci sleduje.

Je třeba konstatovat, že prostředky vkládané do oblasti kultury mají od roku 2007 klesající tendenci. Přitom je obecně známo, že právě touto cestou vkládané finanční prostředky do kultury ovlivňují velmi pozitivním způsobem využívání volného času a zamezují nežádoucím společenským jevům – kriminalitě, konzumaci alkoholu, drog ad. V příštím období je nutné nejen zachovat krajské příspěvky na kulturu na stávající výši, ale pokud to bude na základě ekonomické situace možné, vrátit finanční prostředky právě pro tuto velmi důležitou oblast na úroveň roku 2009.

Program „Děti, mládež a kultura“

Program „Děti, mládež a kultura“ úspěšně organizuje Karlovarský kraj již několik let. Vzhledem k velké úspěšnosti a oblibě programu je velmi žádoucí, aby program zůstal zachován i v nastávajícím období let 2013 - 2020 a nadále byl jednou z finančních priorit Karlovarského kraje v oblasti kulturního dění v regionu.

V rámci programu „Děti, mládež a kultura“ je nutné zajistit také dopravu, u které v posledních letech enormně stoupají náklady. I přes nepříznivý trend rostoucích nákladů by krajští zastupitelé měli najít potřebné finance pro zachování této nanejvýš záslužné kulturní činnosti. Takto velmi cíleně vložená investice do kultury, která je určena dětem a mládeži, je zcela jistě jednou z nejlepších možností, jak účinně zajistit kulturní budoucnost obyvatel regionu.

Pro udržení, případně zlepšení úrovně programu „Děti mládež a kultura“ je třeba i v následujícím období využívat zkušeností vedení všech profesionálních divadel, působících ve větších městech - v Chebu, Karlových Varech, Mariánských Lázních, Františkových Lázních ad., především pak bohatých zkušeností Západočeského divadla v Chebu a Karlovarského hudebního divadla, která jsou již do programu delší dobu úspěšně zapojena a jejichž repertoár odpovídá cílům programu. Svoji úlohu zde mají i amatérská divadla. Karlovarský region je na amatérské soubory poměrně bohatý a téměř každé z těchto divadel má ve svém repertoáru divadelní hru pro děti a mládež nebo pohádku pro nejmenší. Důležité je přesvědčit o nepochybné užitečnosti a hodnotě tohoto programu vedení zainteresovaných škol, jejich pedagogy a v neposlední řadě prostřednictvím škol i rodiče.

Program „Děti mládež a kultura“ by měl dospět v horizontu několika následujících let do stavu, ve kterém všechny děti Karlovarského kraje shlédnou kulturní pořady podle skladby produkcí v odpovídajícím divadelním prostředí s odpovídajícími průvodními kulturně - společenskými znaky.

Dramaturgie jednotlivých představení musí zohledňovat kompetence jednotlivých diváckých kategorií. Představení na sebe musí navazovat v uceleném dramaturgickém sledu tak, aby po dobu školní docházky dítěte nabídly celé spektrum uměleckých žánrů. Dramaturgie se musí opírat o rámcové školní a vzdělávací programy a být sestavena takovým způsobem, aby časová dotace, vložená do návštěvy divadelních představení, odpovídala očekávanému přínosu pro děti. O tomto procesu je nezbytné vést přesnou agendu a je nezbytné dohlédnout na to, aby nebyly opomíjeny děti ze sociálně slabších lokalit v kraji a z odlehlejších obcí.

Skladba a počet kulturních produkcí pro program „Děti, mládež a kultura“

Divadelní představení

Mateřské školy – děti od 4 let - divadelní představení buď ještě ve vlastní mateřské škole, nejlépe ale v kamenném divadle, kam je přiveze autobus zaplacený z prostředků programu.

1. – 5. ročník ZŠ – divadelní představení v kamenném divadle nejméně 1x za rok, na některém z představení vysvětlit formou pohádky základní životní a morální principy.

6. – 9. ročník ZŠ – divadelní představení nejméně 2x do roka, zhlédnout 1 představení světového klasika a 1 českou divadelní hru.

Střední školy – 2x do roka divadelní představení, pokud možno v návaznosti na učební osnovy.

Symfonické koncerty

4 – 5. ročník ZŠ – základní seznámení se symfonickým orchestrem a jednotlivými nástroji – menší obsazení orchestru.

6 – 9. ročník ZŠ – základní klasická díla, dle dramaturgie.

Střední školy – kromě klasické hudby, seznámení s dalšími žánry (možné již v 8. a 9. ročníku ZŠ), jazzová hudba, opera, opereta, muzikál, balet atd., ve spolupráci s uměleckými tělesy.

Galerie, muzea, knihovny, kulturní památky, hvězdárna a planetárium

Ve spolupráci s těmito institucemi vypracovat harmonogram návštěv především pro základní školy, tak aby se všechny děti nejméně 1x ve školním roce podívaly do jedné z kulturních institucí a navštívily kulturní památku. Současně je třeba připravit adekvátní odborný výklad. Podobně i pro střední školy (zde je možné působit z hlediska zřizovatele) – např. spolupráce ISŠ Cheb nebo ISŠT Sokolov s muzei při využívání expozic (např. v Hornickém muzeu Krásno jsou vystaveny exponáty, o kterých se na těchto školách žáci učí pouze teoreticky).

Vzhledem k velké úspěšnosti a oblibě programu „Děti mládež a kultura“ je velmi žádoucí, aby tento program zůstal zachován i v nastávajícím období let 2013-2020 a byl základem pro vytvoření Krajského divadla dětí a mládeže. Tyto aktivity by měly být jednou z finančních priorit Karlovarského kraje v oblasti kulturního dění v regionu.

Kulturní kalendář

Vyhledávání a získávání potřebných údajů k sestavování kulturního kalendáře, je pracný a zdoluhavý proces, přesto bude Karlovarský kraj, vzhledem k prokazatelné užitečnosti a dlouhodobé oblibě kulturní kalendář sestavovat a uveřejňovat i v budoucnu.

Kulturní kalendář se v budoucnu stane součástí připravovaného turistického portálu Karlovarského kraje „Živý kraj“.

Lze s jistotou konstatovat, že kulturní kalendář je jedním z nejčastěji využívaných zdrojů informací na webových stránkách Karlovarského kraje, proto je velmi důležité zachovat ho i do budoucna, nejlépe v rozšířených jazykových mutacích.

Seminář pro kronikáře

Již několik let pořádá oddělení kultury OKPPLaCR Krajského úřadu Karlovarského kraje seminář pro kronikáře měst a obcí Karlovarského kraje. Se seminářem je spojena soutěž o nejlépe vedenou kroniku. Při této příležitosti jsou symbolickými finančními částkami odměněni zpracovatelé vyhodnocených kronik. Karlovarský kraj tak dává najevo obcím, také ale kronikářům, že podporuje nejen frekventované - viditelné oblasti kultury, ale také důležitou oblast kultury, která je mnohdy neoprávněně opomíjena.

Vzhledem k hojně návštěvnosti semináře pro kronikáře a jeho oblíbě by měl Karlovarský kraj tuto kulturní aktivitu zachovat i do budoucna.

Kronika je pamětí instituce a bývá velmi významným zdrojem informací pro budoucí generace. Vedení kraje by mohlo zvážit založení „Kroniky Karlovarského kraje a zřízení funkce „kronikář kraje“.

Seminář pro knihovníky

Stejně jako seminář pro kronikáře je úspěšný seminář pro knihovníky. Seminář organizuje odbor kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu společně s Krajskou knihovnou Karlovy Vary. V rámci semináře jsou vyhlašovány tři nejlepší knihovny a tři nejlepší knihovnice (knihovníci) v kraji.

Tradiční lidová kultura v Karlovarském kraji (8)

Základním cílem péče o tradiční lidovou kulturu je podpořit uchování dosud existujících projevů tradiční lidové kultury a předat je příštím generacím. K tomu budou směřovat opatření, jejichž plnění bylo započato již v minulém období:

- vytvořit Komisi pro tradiční lidovou kulturu
- vypracovat Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury, což jsou krajské soupisy regionálně významných jevů tradiční lidové kultury
- na základě vládního rozhodnutí tento seznam nechat schválit orgány Karlovarského kraje do konce roku 2013
- dle vzoru MK ČR, které uděluje titul “Nositel tradice lidových řemesel”, jako zvláštní formu veřejného uznání mistrům lidových řemesel, kteří dokonale ovládají tradiční technologie a předávají je dalším následovníkům, vytvořit vlastní systémy veřejného oceňování
- pokračovat v identifikaci a dokumentaci jevů tradiční lidové kultury a tento proces považovat za kontinuální vzhledem k proměnám tradiční lidové kultury
- vést a doplňovat Seznam nemateriálních statků tradiční a lidové kultury jako nástroj péče o nejvýznamnější jevy tradiční lidové kultury v Karlovarském kraji
- vytvořit funkční elektronickou databázi v oblasti tradiční lidové kultury a její obsah popularizovat, využít při tom pomoci médií
- popularizovat srozumitelnou formou výsledky výzkumů, aby byly přístupné odborné a široké veřejnosti a využitelné pro výuku ve školách
- v zájmu uchování tradiční lidové kultury důsledně prosazovat tradiční lidovou kulturu do rámcových vzdělávacích programů a do ostatních výchovně vzdělávacích forem

Naplněním cílů bude dosaženo:

- zvýšení úrovně znalostí o tradiční lidové kultuře v Karlovarském kraji, bude zajištěna aktualizace těchto poznatků a zlepší se péče o ni
- vytvoří se lepší podmínky pro důstojné provádění jevů tradiční lidové kultury na místní úrovni a tím i pro celkovou prezentaci dotčených obcí a měst
- zvýší se dostupnost informací o tradiční lidové kultuře pro odbornou i laickou veřejnost
- budou vytvořeny předpoklady pro další rozvoj péče o tradiční lidovou kulturu a s ní spojených vědních oborů

Císařské lázně v Karlových Varech

Národní kulturní památka Císařské lázně v Karlových Varech je velmi významným objektem, který by měl v následujícím období zásadním způsobem ovlivňovat kulturní dění v celém regionu. Po dokončení plánované revitalizace objektu by zde měl mít stálé působiště Karlovarský symfonický orchestr a v upravených prostorách bývalých lázeňských provozů by měly být zprovozněny dvě muzejní expozice nadregionálního až evropského významu, expozice evropského lázeňství a expozice Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech. V neposlední řadě by mělo být v Císařských lázních otevřeno infocentrum, které bude v důstojném prostředí informovat návštěvníky Karlových Varů i celého regionu, mimo jiné i o kulturním dění.

Investice v řádu několika set milionů korun by měla být zárukou muzejních expozic nejvyšší evropské úrovně. Zvláště expozice lázeňství může přilákat mnoho návštěvníků, bude-li vytvořena nejlepšími evropskými odborníky v oblasti, jak evropské lázeňské architektury, tak i lázeňství samotného. Měla by být pojata v širokých historických souvislostech a zachytit poutavým způsobem vývoj lázeňství od starověkého Říma po současnost, lázeňství evropské i české. Rovněž by měla postihnout historii všech lázní regionu včetně zaniklých lázní v Kyselce a v Pramenech.

Součástí nového uspořádání interiéru Císařských lázní by měla být stylová muzejní kavárna, např. filmová kavárna ve stylu „zlatých šedesátých“ – inspirace kinematografií 60. let 20. století, např. v duchu kinematografie české, italské, francouzské nebo světové.

Revitalizovaný objekt národní kulturní památky bude vyžadovat i kulturní prostředí ve svém okolí. Součástí revitalizace Císařských lázní proto musí být úprava okolního prostoru, včetně obnovy Labitzkého lávky a revitalizace Goethovy stezky – pěší cesty od Grandhotelu Pupp ke Galerii umění Karlovy Vary - omezení přebujelé vegetace, vhodné osvětlení, nasvětlení galerie včetně nové úpravy fasády atd. Součástí úprav může být chodník filmové slávy nebo tabulky se jmény slavných návštěvníků Karlových Varů vsazené do dlažby.

Pokud nebude po revitalizaci Císařských lázní realizován současný záměr, může být variantním řešením pro využití objektu přemístění Galerie umění Karlovy Vary z dosavadního objektu (v majetku města) do této významné národní kulturní památky.

Koordinační činnost v oblasti kultury

Kromě funkce zřizovatelské vykonává Karlovarský kraj v oblasti kultury i činnost koordinační. I nadále ji bude Karlovarský kraj vykonávat prostřednictvím OKPPLaCR, oddělení kultury. Koordinační činnost v oblasti kultury musí být i nadále propojena s oblastí památek

a cestovního ruchu. S blížícím se zápisem Západočeského lázeňského trojúhelníku, Hornické kulturní krajiny Krušnohoří a Česko-bavorského geoparku na Listinu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, by měla být koordináční činnost vykonávaná odborem kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu ještě rozšířena a zintenzivněna.

Činnosti, které v současné době zajišťuje a bude i nadále zajišťovat v následujícím období oddělení kultury odboru kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu:

- Administrování příspěvků z rozpočtu kraje
- Krajské zahájení Dnů evropského dědictví (EHD)
- Koncert vítěze Pěvecké soutěže Antonína Dvořáka v kategorii „PÍSEŇ“
- Sestavování kulturního kalendáře
- Program „Děti, mládež a kultura“
- Seminář kronikářů
- Seminář pro knihovníky
- Výkon státní správy na úseku kultury
- Vydavatelskou činnost
- Péči o tradiční lidovou kulturu

Některé další činnosti odboru, které mohou pozitivně ovlivnit kulturní dění v regionu:

- Důraznější podpora konání významných kulturních akcí inzercí v Krajských listech, případné vytvoření obsáhlejší, pravidelné kulturní rubriky
- Užší spolupráce s městy, obcemi a kulturními zařízeními v oblasti kultury
- Užší spolupráce s vlastníky památek, především s těmi, kteří pořádají ve svých objektech kulturní akce
- Spoluorganizování kulturních akcí, kde je možnost nejen kulturního prožitku, ale současně i propagace Karlovarského kraje
- Pokusit se – v rámci koordináční činnosti - zamezit konání dvou či více významných kulturních programů či akcí ve stejném termínu, především konání vernisáží v krajských i městských muzeích a galeriích obzvláště v rámci jednoho města atd.

Úloha Karlovarského kraje bude v období 2013 – 2020 velmi náročná. Finanční podpora všech oblastí kultury v ekonomicky nestabilním období, jehož další vývoj lze jen těžko předvídat, bude vyžadovat velmi odpovědný přístup krajského zastupitelstva, rady kraje, uvolněného člena zastupitelstva pro kulturu, vedení krajských příspěvkových organizací v kultuře i úředníků, především těch, kteří působí na odboru kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu.

Vize organizací Karlovarského kraje působících v kultuře

Prvořadým úkolem v následujícím období let 2013 – 2020 je pro Karlovarský kraj zachování funkce zřizovatele ve vztahu k významným, regionálně působícím kulturním institucím a jejich pobočkám, spojené s jejich financováním. Jsou jimi:

- Krajská knihovna Karlovy Vary
- Muzeum Karlovy Vary
- Muzeum Sokolov
- Muzeum Cheb

- Galerie umění Karlovy Vary
- Galerie výtvarného umění v Chebu
- Galerie 4 – galerie fotografie (v Chebu)

Funkce zřizovatele zavazuje Karlovarský kraj pro období 2013 – 2020 k odpovědnosti za stabilizaci rozpočtů příspěvkových organizací v kultuře tak, aby nebyla ohrožena jejich existence a mohly plnit své poslání vyplývající ze zřizovacích listin.

V každém případě je nutné zachovat krajem zřizované kulturní instituce a především jejich základní funkci – akviziční činnost. Na patřičné úrovni je rovněž nutné zachovat nabídku stálých expozic a příležitostných výstav, které neslouží jen obyvatelům kraje, ale jsou navštěvovány domácími a zahraničními turisty a klienty lázní.

Karlovarský kraj je jednou z nejnavštěvovanějších destinací v České republice, a proto je třeba v některých muzeích i jejich pobočkách zvýšit kvalitu výstavních prostor, v nichž jsou umístěny stálé expozice, i stálých expozic samotných. Muzejní prostředí a odpovídající prostory mají vliv i na doprovodné programy – přednášky apod.

Nejdůležitější investiční akce plánované příspěvkovými organizacemi Karlovarského kraje v kultuře, které by měly být realizovány v období 2013 – 2020:

Krajská knihovna Karlovy Vary

- výstavba nového skladu v areálu krajského úřadu
- obnova, případné rozšíření parku informačních technologií, obnova počítačového vybavení pro veřejnost a technické vybavení sálu, obnova kamerového systému
- modernizace automatizovaného knihovního systému, tak aby poskytované služby odpovídaly trendu rozvoje informačních technologií, zavedení čipových karet
- obnova vnitřního zařízení budovy knihovny
- obnova autoparku

Muzeum Karlovy Vary

- **Muzeum Nová louka, Karlovy Vary** – vytvoření nové expozice k výročí 150 let muzea v roce 2015. Vzhledem k očekávanému zápisu Západočeského lázeňského trojúhelníku na Listinu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO je nová stálá expozice velmi žádoucí.
- **Muzeum Karlovy Vary** – vyřešení situace se zcela nevyhovujícím přednáškovými prostory
- **Muzeum Horní Blatná** – vytvoření „Selské jizby“ (záměr vedení Muzea Karlovy Vary)
- **Muzeum Horní Blatná** - po dohodě s Městem Horní Blatná vytvořit moderní expozici cínu, výhledově využít pro tuto stálou expozici celý objekt. Libreto a technické řešení expozice připravit tak, aby plně korespondovalo s očekávaným zápisem Hornické kulturní krajiny Krušnohoří na Listinu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, jehož významnou součástí bude město Horní Blatná (návrh zpracovatele koncepce).
- **Muzeum Jáchymov** – vytvoření expozice hornictví financované z projektu Archaeomontan (2013 – 2014)

Muzeum Sokolov

- **Zámek Sokolov** – vytvoření nové muzejní expozice, která bude zahrnovat mj. expozici přírody Sokolovska, Nostitzovskou expozici, expozici Friedmannovy sbírky a sokolovského pokladu.
- **Hornické muzeum Krásno** – průběžná údržba a modernizace expozice, ve střednědobém horizontu bude nutná větší investice.
- **Štola č. 1 Jáchymov** – vytvoření nové vstupní budovy, včetně malé expozice, obnova oplocení. Pokračování ve zpřístupňování dalších podzemních prostor.
- **Tábor Svornost** – strážní věže, oplocení areálu, oprava Mauthausenských schodů
- **Historický důl Jeroným** – zpřístupnění dolu Jeroným včetně obslužného objektu a parkoviště.
- Restaurování a instalace souboru **hudebních nástrojů z „Kraslické sbírky“** ve spolupráci s Městem Kraslice v odpovídajících prostorách v Kraslicích (investice Města Kraslice). V případě nedostatku zájmu nebo nedostatku finančních prostředků Města Kraslice umístění v expozici sokolovského zámku (v případě odchodu městské knihovny ze zámku) nebo jinde – dle ekonomické situace Karlovarského kraje.

Muzeum Cheb

- **Muzeum Cheb** – obnovení stálé expozice
- **Statek Milíkov** – nutné opravy a dovybavení statku.

Galerie 4 – galerie fotografie

- rekonstrukce Špýcharu na Františkánském náměstí v Chebu – nové výstavní prostory galerie.

Vzhledem ke skutečnosti, že Karlovarský kraj vlastní několik objektů, do kterých je třeba v brzké budoucnosti vložit větší investiční finanční prostředky v řádech mnoha desítek až set milionů (Císařské lázně - národní kulturní památka, zámek Sokolov – kulturní památka, Muzeum Karlovy Vary, důl Jeroným – národní kulturní památka), bude oblast kultury v následujícím období velkou zátěží pro krajský rozpočet. Z tohoto důvodu bude nutné hledání vhodných dotačních titulů Evropské unie i státního rozpočtu České republiky.

Budoucí aktivity příspěvkových organizací Karlovarského kraje v oblasti kultury jsou podrobně popsány v příloze č. 1 této koncepce.

Vize pro obohacení kulturní nabídky v Karlovarském kraji

O Karlovarském kraji se nejen v tuzemsku, ale i za hranicemi vždy hovoří jako o kraji lázeňském, o kraji s mimořádným přírodním a kulturním bohatstvím, o kraji minerálních vod, hlubokých lesů, unikátní architektury a památek. Především v lázeňských městech vznikaly významné kulturní instituce a aktivity – divadla, koncertní sály, sály pro konání společenských akcí, kde se konaly a konají dodnes významné filmové, divadelní a hudební festivaly, soutěže a přehlídky. Pravidelně jsou navštěvovány obyvateli regionu i návštěvníky z tuzemska i ciziny.

V současné době je velmi obtížné odhadnout vývoj ekonomické situace v nadcházejícím období a plánovat nové aktivity v kultuře. Pokud by se však vývoj ubíral pozitivním směrem, mohl by Karlovarský kraj, ve spolupráci s městy a podnikatelskými subjekty, o nových kulturních aktivitách uvažovat.

Úvahy o nových kulturních aktivitách jsou na místě rovněž z pohledu očekávaného zvýšeného zájmu návštěvníků regionu v rámci iniciativy UNESCO. S očekávaným nárůstem návštěvnosti v oblasti cestovního ruchu by měla korespondovat adekvátní nabídka tradičních, ale i nových kulturních podniků – festivalů, přehlídek, výstav atd.

Navrácení významných muzejních exponátů do regionu – aktivita, na které by se měl podílet Karlovarský kraj spolu s městy a zainteresovanými institucemi.

Zvýšení návštěvnického zájmu o některá muzea a expozice v památkových objektech by bylo možné zajistit navrácením cenných exponátů do míst, odkud byly přemístěny do jiných objektů mimo Karlovarský kraj. Není pochyb o tom, že velký zájem návštěvníků vzbudí výjimečné muzejní exponáty, které umocňují historii místa nebo mají mimořádnou uměleckou hodnotu. Takovým předmětem je např. relikviář sv. Maura, který je hlavním exponátem na zámku v Bečově nad Teplou. Od roku 2002, kdy byl relikviář zpřístupněn veřejnosti, zaznamenal zámek v Bečově nad Teplou nebývalý nárůst návštěvnosti. Zcela přirozeně se tak oživilo dění v celém městě, včetně nárůstu služeb souvisejících s cestovním ruchem.

Z tohoto důvodu by měli představitelé Karlovarského kraje, společně se zainteresovanými municipalitami, usilovat o navrácení takzvané „loketské sbírky“, vzácného Žlutického kancionálu do Žlutice, velmi cenných originálů plastik z dílny Matyáše Bernarda Brauna do areálu zámku ve Valči a Nosticovského inventáře sokolovského zámku.

Loketská sbírka

Jedná se o několik tisíc cenných uměleckých předmětů historické sbírky města Lokte a poválečné srovy sbírkových předmětů, které se uskutečnily po roce 1945 ze zrušených muzeí v Kraslicích, Horním Slavkově a Sokolově. Tyto historické umělecké předměty by měly být navráceny, aby obohatily expozice památkových objektů a muzeí v Karlovarském kraji.

Žlutický kancionál

Ve sbírce cenných tisků Památníku národního písemnictví je uložen v současné době Žlutický kancionál, velmi vzácný pergamenový foliant, který pořídili v roce 1558 žlutičtí měšťané. (40) Zcela jistě by zájem o Muzeum Žlutice, pobočku Muzea Karlovy Vary, enormně vzrostl, pokud by se Žlutický kancionál vrátil do Žlutice a byl umístěn ve stálé expozici muzea. Předpokladem je samozřejmě zájem Města Žlutice o navrácení kancionálu, zahájení jednání zainteresovaných stran, v neposlední řadě dokončení stavebních úprav objektu muzea s odpovídajícím zabezpečením.

Braunovy plastiky z Valče

Jedná se o soubor originálů plastik z dílny Matyáše Bernarda Brauna, umístěných v současné době v lapidáriu kláštera v Kladrubech. Za předpokladu, že bude v dohledné době dokončena rekonstrukce státního zámku Valeč, by se mělo začít jednat o navrácení tohoto mimořádně cenného souboru do Valče. Díky tomu by jistě došlo ke zvýšení zájmu návštěvníků o zámecký areál ve Valči a turistického oživení mikroregionu Valečska.

Nosticovský inventář sokolovského zámku

Vzhledem k budoucímu využití sokolovského zámku, po přemístění knihovny, která sídlí v zámeckých prostorách, by měla být tato část objektu využita pro instalaci sokolovského pokladu a také pro klasickou zámeckou expozici. Pro realizaci tohoto záměru je důležité získat zpět zmiňovaný Nosticovský inventář.

Úsilí o navrácení vzácných uměleckých předmětů na místa, kam historicky patří, by měla umocnit tíživá ekonomická situace části okresu Karlovy Vary (Valeč, Žlutice), kde je velmi málo pracovních příležitostí. Z tohoto pohledu by zvýšení atraktivity expozic vzácnými a cennými uměleckými předměty mohlo mít zásadní vliv na zvýšení návštěvnosti a oživení cestovního ruchu v regionu, s pozitivním dopadem na vznik nových pracovních míst, především ve službách.

Založení tradice operních nebo divadelních festivalů

Jednou z nových aktivit v oblasti kultury by mohl být operní festival pořádaný v Karlových Varech. Festival by oživil kulturní dění během lázeňské sezóny a vyplnil časovou mezeru mezi konáním Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech a Chopinovým hudebním festivalem v Mariánských Lázních.

Podstatné rozšíření kulturní nabídky by mělo nastat v souvislosti se zápisem měst Západočeského lázeňského trojúhelníku na Listinu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Hodnotné večerní kulturní programy by měly být důvodem pro setrvání návštěvníků v regionu s potřebou přenocování, což by mělo přinést očekávaný efekt ve službách. Vhodným prostředím pro tyto aktivity budou zcela jistě i památkové objekty.

Obdobou by mohl být festival divadelní - letní přehlídka, obdoba pražských Shakespearovských slavností.

V Karlovarském kraji je několik divadelních scén, kde by se mohl operní nebo divadelní festival konat:

Karlovarské městské divadlo, Městský dům kultury v Sokolově, Západočeské divadlo Cheb, Městském divadlo v Mariánských Lázních, Divadlo Boženy Němcové ve Františkových Lázních.

Lázně Kyselka u Karlových Varů

Pokud se podaří zachránit a revitalizovat bývalé lázně v Kyselce poblíž Karlových Varů, mohl by být tento velmi architektonicky cenný areál využíván pro kulturní aktivity – jako „Muzejní areál Kyselka u Karlových Varů“. Podmínkou ovšem bude vhodně zvolený program, který zajistí smysluplné využití a provoz areálu s přijatelnými náklady.

Originálním tématem by mohlo být muzeum vody a muzeum nápojů – Muzeum Heinricha Mattoniho. Toto evropské muzeum nápojů by bylo pojaté celoevropsky, případně celosvětově a představovalo by minerální vody všech evropských lázní – jejich historii, čerpání, stáčení, složení, účinky atd., případně všechny nápoje, alkoholické nevyjímaje, také obaly nápojů (keramika, sklo porcelán, uzávěry lahví, reklamy, kuriozity atd). Součástí by mohla být prodejna a vodou z evropských lázní, vřídelní solí, kosmetikou atd.

Další aktivitou by mohla být galerie. V letech 2006 – 2007 existovala nabídka zapůjčení části sbírek Národní galerie do Karlovarského kraje – klasicismus v ruské krajinářské tvorbě.

V případě pozitivního vývoje budoucnosti areálu v Kyselce by tato myšlenka mohla být oživena. Galerie by mohla být součástí atraktivní nabídky výletů pro návštěvníky především z Karlových Varů, ale i dalších lokalit v rámci chráněných území UNESCO.

V případě uskutečnění varianty přemístění Galerie umění Karlovy Vary do Císařských lázní se nabízí varianta zřízení Muzea evropského lázeňství v Kyselce.

Uspořádání výstavy „Poklady sbírek muzeí a galerií Karlovarského kraje“

Tato výstava by prezentovala nejcennější sbírkové předměty krajských i městských muzeí a galerií, buď na jednom pečlivě vytipovaném místě v kraji, nebo jako putovní, např. v prostorách všech krajských muzeí apod.

Salon umění Karlovarského kraje

Obdoba salonu umění je pořádána již v současné době. Takto významný kulturní počin by ovšem měl být prezentován veřejnosti na nejvyšší možné úrovni. Svá umělecká díla, vytvořená během dvouletého období, by měli představit tvůrci v oboru výtvarných umění. Salon umění by bylo možné uspořádat jako přehlídku tvorby výtvarných umělců Karlovarského kraje. Druhá možnost je Salon umění otevřený všem. Umělecká díla by vybrala např. tříčlenná komise složená z odborníků.

Salon umění by mohl spoluorganizovat a přiměřenou částkou finančně podpořit Karlovarský kraj (např. v rámci příspěvků z rozpočtu kraje). Salon může uspořádat některá z uměleckých asociací působících v Karlovarském kraji, s podporou Karlovarského kraje. Vhodným prostorem by mohla být např. Galerie umění Karlovy Vary nebo Vřídelní kolonáda v Karlových Varech.

V mezidobí by se jako alternativa salonu umění mohla konat přehlídka uměleckých řemesel, tradičního lidového umění a tradičních řemesel, jako je paličkování, řezbářství, hudební nástroje, zbrojířství, užité keramické předměty atd.

Současná nabídka kulturních aktivit v Karlovarském kraji je poměrně bohatá. Bylo by však chybou nevyužít možnosti, které nabídku rozšíří a navíc účinněji propojí dění v kultuře s cestovním ruchem. Popsané aktivity by mohly oživit kulturní dění nejen ve větších sídlech, ale také v lokalitách, kde kulturní nabídka a oživení v cestovním ruchu může sehrát velmi pozitivní roli i v ekonomickém rozvoji mikroregionu.

Zdroje financování kultury

Obecně je známo, že dostatek finančních prostředků je jedním ze základních předpokladů pro fungování kulturních subjektů. Kultura je veřejným statkem, a proto má každý občan právo na přístup ke kultuře. Ve veřejném zájmu je její podpora z veřejných rozpočtů. Ty ovšem nedokážou pokrýt veškeré potřeby. Koncepce kulturní politiky předpokládá zapojení neziskové sféry a fungování vícezdrojového financování kulturní činnosti.

Krajské zřízení neboli zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ukládá mj. kraji péči o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, rozvoj kvalitních životních podmínek, podporu výchovy a vzdělávání a celkového kulturního rozvoje. Krajskému zastupitelstvu je navíc vyhrazeno rozhodování o poskytování dotací z vlastních prostředků za účelem podpory kultury, vědy a vzdělávání.

V pojmu „kultura“ jsou obsaženy činnosti knihoven, muzeí, galerií a divadel, nabídka kulturních, společenských, vzdělávacích programů různých typů kulturních domů a středisek, činnosti dobrovolných občanských aktivit, nevládních neziskových organizací, patří sem také městské slavnosti, festivaly atd. Takto vymezená oblast kultury ovšem značně překračuje rámec zákonem stanovených kompetencí, odpovědnosti či možností územních a obecních samospráv. Přitom však, s ohledem na ekonomický charakter veřejných služeb kultury v jejich místním a regionálním kontextu, jsou tyto služby poskytované v obecně uznaném veřejném zájmu stále existenčně závislé na finančních prostředcích z veřejných rozpočtů, o jejichž alokaci rozhodují orgány samospráv.

Uchování a další rozvoj kulturních hodnot si nepochybně zaslouží podporu ze strany státu, krajů i obcí. Je ovšem zcela logické, že veřejné rozpočty nemohou financovat celou oblast kultury a uspokojit veškeré požadavky. Pokud budeme vnímat kulturu jako integrální součást každodenního života pro nejširší okruh jejích konzumentů, je nezbytné dosažení co nejširší zainteresovanosti při jejím financování, spolupráce všech účastníků, kteří na ní participují a všech, kteří kulturní nabídku využívají.

Ve stabilních podmínkách, v období příznivého ekonomického vývoje, by mohly být nedostatečné možnosti kraje doplněny podílem soukromé sféry. V současném složitém období, kdy je velmi obtížné předvídat ekonomický vývoj i pro nejbližší období, nelze očekávat masivnější podporu kultury, především pamětových institucí – muzeí a galerií, od podnikatelské sféry. Hlavními zdroji proto zůstávají veřejné prostředky.

Veřejné finanční prostředky na podporu kultury vychází z několika základních zdrojů:

- **Zdroje Evropské unie** – V současné době nelze odhadnout, zda bude v následujícím období 2014 – 2020 vyhlášeno nové plánovací období Evropské unie ve všech oblastech podpory, jako v dosavadním období 2007 – 2013, nelze tedy odhadnout ani případnou výši evropských finančních prostředků vkládaných do kultury.
- **Státní rozpočet** – MK ČR vyhlašuje granty a dotace zpravidla pro následující kalendářní rok. Pro získání finančních prostředků na různé aktivity v kultuře ze státního rozpočtu poskytované prostřednictvím ministerstva kultury, je třeba navštěvovat webové stránky této zastřešující kulturní instituce a pravidelně sledovat aktuální stav vyhlašovaných grantů a dotací.
- **Územní samosprávné celky (kraj, města, obce)** – samosprávné celky financují kulturu ze svých rozpočtů a je v kompetenci jejich orgánů, především zastupitelstev, v jaké výši bude oblast kultury financována.

Karlovarský kraj podporuje rozvoj kultury zejména ve dvou oblastech kultury, prostřednictvím zřizovaných příspěvkových organizací a v rámci příspěvků z rozpočtu kraje. Příspěvky se vztahují na projekty realizované na území Karlovarského kraje nebo na projekty, jejichž realizace je pro Karlovarský kraj přínosem. Stávajícím objemem finanční podpory však kraj v současné době plně neuspokojuje požadavky na podporu kultury, a to jak ve vlastních příspěvkových organizacích, tak i u ostatních subjektů žádajících o podporu prostřednictvím příspěvků z rozpočtu.

I přes nepříznivý vývoj ekonomické situace je poměrně vyváženým (i když nikoli optimálním) způsobem podporována divadelní činnost, hudební činnost, činnosti knihovnické, činnosti muzeí a galerií, vydavatelská činnost, výstavní činnost v kultuře a některé další záležitosti

kultury. Spektrum příjemců dotací je rovněž různorodé. Jedná se o fyzické osoby, církve, společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti, příspěvkové organizace, občanská sdružení, obce, státní organizace aj.

Karlovarský kraj bude i v následujícím období financovat tyto kulturní aktivity a subjekty:

- Příspěvkové organizace Karlovarského kraje v oblasti kultury
- Příspěvky na podporu významných kulturních aktivit – TOP 10
- Příspěvky na podporu kulturních aktivit
- Příspěvky na podporu profesionálních divadel a symfonických orchestrů

Veřejná podpora a legislativní rámec

V Karlovarském kraji jsou v rámci financování kulturních subjektů uplatňovány zejména zdroje přímé veřejné podpory. Jedná se o dotace z veřejných rozpočtů (Ministerstva kultury ČR, Karlovarského kraje, obcí a měst) a zdroje nezávislé na rozpočtovém procesu (poplatky, příjmy z vlastní činnosti, příspěvky z nadací a nadačních fondů, dary a sponzorství, veřejné sbírky).

Nakládání se svěřenými prostředky z veřejných rozpočtů upravuje:

- Zákon č. **218/2000 Sb.**, o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění
- Zákon č. **250/2000 Sb.**, o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění
- Zákon č. **219/2000 Sb.**, o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích, v platném znění
- Zákon č. **320/2001 Sb.**, o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, v platném znění
- Zákon č. **420/2004 Sb.**, o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, v platném znění
- Zákon č. **248/2000 Sb.**, o podpoře regionálního rozvoje, v platném znění
- Zákon č. **215/2004 Sb.**, o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje, v platném znění
- Zákon č. **128/2000 Sb.**, o obcích, v platném znění
- Zákon č. **129/2000 Sb.**, o krajích, v platném znění
- Zákon č. **203/2006 Sb.**, o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění
- Zákon č. **122/2000 Sb.**, o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, v platném znění
- Zákon č. **257/2001 Sb.**, o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)

V rámci platné legislativy ČR mohou organizace činné v kultuře uplatnit daňové úlevy v podobě úlevy na dani z příjmů (zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů), osvobození od DPH (zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty), osvobození od daně dědické a darovací (zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí), osvobození od daně z nemovitostí (zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí).

Závěr

Úkolem Koncepce kultury Karlovarského kraje je poskytnout přehled o kulturním dění v regionu v období let 2008 – 2012 a upozornit na vývoj kultury ve všech aspektech, který má především z pohledu vkládaných finančních prostředků stagnující, až sestupnou tendenci. Současně chce upozornit na pozitivní kulturní počiny, které se i přes nepříznivou ekonomickou situaci daří uskutečňovat, a především naznačit některé aktivity, které by mohly mít pozitivní vliv na pestrost, kvalitu i kvantitu kulturní nabídky v Karlovarském kraji v následujících letech.

Pro uskutečňování náročného cíle – udržení, případně zlepšení trvalé nabídky ve všech oblastech kulturního dění, je nezbytné propojení kultury s památkami a cestovním ruchem. Stejně neodmyslitelná je spolupráce všech institucí, které poskytují finanční prostředky na kulturní aktivity z veřejných rozpočtů – státu, kraje, měst a obcí. Tímto způsobem získané prostředky je důležité úsilím všech zainteresovaných subjektů vhodným způsobem doplnit o finanční podporu poskytovanou sponzory a donátory.

Finanční prostředky vkládané do kultury jsou měřítkem vyspělosti volených představitelů i obyvatel území. Karlovarský kraj by mohl být zcela jistě jedním z nejkulturnějších evropských regionů – má k tomu všechny předpoklady.

Použitá literatura a informační zdroje

1. *Státní kulturní politika 2009 - 2014*. Ministerstvo kultury. Praha : Ministerstvo kultury, 2009. ISBN 978-80-86310-83-1.
2. *Turistický portál Karlovarského kraje*. [Online] <http://cestovani.kr-karlovarsky.cz/cz/Stranky/default.aspx>.
3. Kumpera, Jan. *Západní Čechy od A do Z*. Praha : Beta-Dobrovský, 2004. ISBN: 80-7306-060-4.
4. *Muzeum Sokolov*. [Online] <http://www.omks.cz>.
5. *Česko-bavorský geopark*. [Online] <http://www.geopark.cz>.
6. Informační portál Karlovarského kraje. [Online] <http://www.kr-karlovarsky.cz>.
7. Ministerstvo kultury. Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. [Online] <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/knihovny/VerzeMKdefinit.doc>.
8. —. Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na léta 2011 až 2015. [Online] <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/Koncepce-a-jine-ustavujici-dokumenty/KONCEPCE-ucinnejsi-pece-o-tradicni-lidovou-kulturu-v-CR-na-leta-2011-az-2015.doc>.
9. —. Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v české republice na léta 2010 - 2014 (koncepce rozvoje muzejnictví). [Online] <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/muzea-galerie-a-ochrana-moviteho-kulturniho-dedictvi/koncepce/KONCEPCE.doc>.
10. *Karlovarské městské divadlo*. [Online] <http://www.karlovarske-divadlo.cz/>.
11. *Západočeské divadlo v Chebu*. [Online] <http://www.divadlocheb.cz>.
12. *Karlovarský symfonický orchestr*. [Online] <http://kso.kso.cz/>.
13. *Západočeský symfonický orchestr Mariánské Lázně*. [Online] <http://www.zso.cz/>.
14. Dotazníkové šetření - Karlovarské hudební divadlo, Mgr. Libor Balák.
15. *Městské muzeum Mariánské Lázně*. [Online] <http://www.muzeum-ml.cz/>.
16. *Městské muzeum Františkovy Lázně*. [Online] <http://www.muzeum-frantiskovylazne.cz>.
17. *Knihovna, Muzeum a Informační centrum Aš*. [Online] <http://www.knihovna-as.cz/>.
18. PhDr. Žáková, Eva. *Krajská knihovna Karlovy Vary*.
19. Základní umělecké školy Karlovarský kraj. *Firmy.cz*. [Online] <http://www.firmy.cz/Instituce-a-urady/Vzdelavaci-institute/Zakladni-skoly/Zakladni-umelecke-skoly/kraj-karlovarsky>.
20. Městský dům kultury Sokolov. Výroční zpráva 2011. [Online] http://www.mdk Sokolov.cz/pdf/vyrocní_zprava2011.pdf.
21. Kina-Karlovarský kraj. *Zlatelyranky.cz*. [Online] http://www.zlatelyranky.cz/firmy/Karlovarsk%C3%BD%20kraj/q_kina/1/.
22. *Hvězdárna Karlovy Vary – Hůrky*. [Online] <http://www.karlovy-vary.cz/cz/hvezdarna-karlovy-vary-hurky>.

23. Studenti v Chebu mohou ve škole obdivovat hvězdnou oblohu. *iDNES.cz*. [Online] http://vary.idnes.cz/chebske-gymnazium-ma-ojedinele-planetarium-fkw-/vary-zpravy.aspx?c=A121003_1836055_vary-zpravy_slv.
24. *Soubor písní a tanců DYLEŇ*. [Online] <http://www.dylen.cz/cj/default.aspx>.
25. *Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary*. [Online] <http://www.kviff.com>.
26. *Mezinárodní pěvecká soutěž Antonína Dvořáka*. [Online] <http://www.singingcompetition.eu>.
27. *Loketské kulturní léto*. [Online] <http://www.loketfestival.info>.
28. *Dětský filmový a televizní festival Oty Hofmana*. [Online] <http://www.dk-ostrov.cz/festival/>.
29. *Festival uprostřed Evropy – Mitte Europa*. [Online] <http://www.festival-mitte.europa.com>.
30. *Mezinárodní Chopinův festival*. [Online] <http://www.chopinfestival.cz/>.
31. *Jazzfest Karlovy Vary*. [Online] <http://www.jazzfest.cz>.
32. *Fijo Cheb*. [Online] <http://www.kcsvoboda.cz/fijo/o-festivalu/fijo-cheb>.
33. *Tourfilm*. [Online] <http://www.tourfilm.cz>.
34. *Chebské dvorky*. [Online] <http://chebskedvorky.galerie4.cz/>.
35. *Karlovarský folklorní festival*. [Online] <http://www.kffestival.cz/>.
36. *Dvořákův karlovarský podzim*. [Online] http://kso.kso.cz/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=36&Itemid=59&lang=cs.
37. *Beethovenovy dny*. [Online] http://kso.kso.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=137&Itemid=88&lang=cs.
38. *Arts Lexikon*. [Online] <http://www.artslexikon.cz>.
39. *ProCulture*. [Online] <http://www.proculture.cz/>.
40. *Žlutický kancionál*. [Online] <http://www.zlutickykancional.cz/>.
41. *Český statistický úřad*. [Online] <http://www.czso.cz/>.
42. *Ministerstvo kultury ČR*. [Online] <http://www.mkcr.cz/>.
43. *Národní informační a poradenské středisko pro kulturu*. [Online] <http://www.nipos-mk.cz/>.
44. *Asociace muzeí a galerií ČR*. [Online] <http://www.cz-museums.cz/>.
45. Bergerová, Štěpánka. *Karlovarská oblast Unie výtvarných umělců*.
46. Domesová, Lucie. *Karlovarské městské divadlo*.
47. Balšán, Václav. *Výtvarník - Karlovy Vary*.
48. MUDr. Svoboda, Jan. *Západočeské divadlo Cheb*.
49. *Dotazníkové šetření - Karlovarské městské divadlo*.

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Příspěvkové organizace Karlovarského kraje v oblasti kultury

Zpracoval: Jan Prudík ve spolupráci s Odborem kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu Krajského úřadu Karlovarského kraje